EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 29.7.2022.
COM(2022) 383 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Izvješće o preispitivanju provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost

Izvješće o preispitivanju provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost

Srpanj 2022.

Sadržaj

Uvod 2

I. U TIJEKU JE PROVEDBA MEHANIZMA ZA OPORAVAK I OTPORNOST: IZAĐIMO IZ PANDEMIJE SNAŽNIJI 3

I.a. Zamah reformi i ulaganja za europsko gospodarstvo 3

I.b. Pružanje trenutne financijske potpore 6

II. DOSADAŠNJI NAPREDAK: DOPRINOS CILJEVIMA IZ ŠEST STUPOVA I RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI 8

II.a. Šest stupova za oporavak otporan na buduće promjene: pregled ostvarenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti 8

II.b. Doprinos Mehanizma za oporavak i otpornost rješavanju rodne neravnopravnosti 25

III. DALJNJI KORACI: FLEKSIBILAN INSTRUMENT PRILAGOĐEN NOVIM IZAZOVIMA 31

III.a. Jačanje nacionalnih planova za oporavak i otpornost radi suočavanja s novim izazovima .. 31

III.b. Pogled u budućnost: smjernice državama članicama o ažuriranju planova 33

Zaključak 33

Uvod

Uredbom (EU) 2021/241 19. veljače 2021. uspostavljen je Mehanizam za oporavak i otpornost radi promicanja kohezije ublažavanjem socijalnih i gospodarskih posljedica pandemije bolesti COVID-19 i boljom pripremljenošću Unije za buduće izazove, prije svega podupiranjem zelene i digitalne tranzicije. Osamnaest mjeseci nakon toga provedba Mehanizma odvija se po planu i brzo napreduje u skladu s vremenskim okvirom reformi i ulaganja koji su utvrdile države članice. Do danas je iz Mehanizma već isplaćeno 100 milijardi EUR: 56,6 milijardi EUR u obliku pretfinanciranja i 43 milijarde EUR u obliku plaćanja, a provedba planova za oporavak i otpornost daje vidljive rezultate na terenu u pogledu i ulaganja i reformi u svih šest stupova obuhvaćenih Mehanizmom.

Nakon objave prvog godišnjeg izvješća[1] o provedbi Mehanizma 1. ožujka 2022. i u skladu s člankom 16. Uredbe u ovom izvješću o preispitivanju iznose se ažurirane informacije o provedbi Mehanizma i kvantitativna ocjena doprinosa planova za oporavak i otpornost klimatskim i digitalnim ciljevima, kao i svakom od šest stupova. U izvješću se opisuje i način na koji se planovima za oporavak i otpornost rješavaju nejednakosti između žena i muškaraca. U njemu se uzima u obzir Izvješće o provedbi Mehanizma za oporavak i otpornost Europskog parlamenta[2], sadržava informacije o provedbi planova za oporavak i otpornost do 30. lipnja 2022., a temelji se na podacima objavljenima u tablici pokazatelja za oporavak i otpornost. Dodatne informacije šire se i putem kampanje u okviru instrumenta NextGenerationEU, koju je Komisija pokrenula u svibnju 2022.[3]

Člankom 16. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost propisuje se da izvješće o preispitivanju treba sadržavati i zapažanja i smjernice za države članice prije ažuriranja njihovih planova za oporavak i otpornost povezanog s maksimalnim financijskim doprinosom ažuriranim 2022. Međutim, kao reakcija na geopolitičke i gospodarske promjene izazvane invazijom Rusije na Ukrajinu, Komisija je unaprijed objavila svoja zapažanja i smjernice u okviru Smjernica Komisije za planove za oporavak i otpornost u kontekstu plana REPowerEU[4] objavljenih u svibnju 2022.

[1] COM(2022) 75 final.

[2] Dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0171_HR.html.

[3] U skladu s člankom 34. stavkom 3. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost, vidjeti: https://europa.eu/next-generation-eu/index_hr.

[4] Smjernice su dostupne na adresi: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/c_2022_3300_1_en_0.pdf.

I. U TIJEKU JE PROVEDBA MEHANIZMA ZA OPORAVAK I OTPORNOST: IZAĐIMO IZ PANDEMIJE SNAŽNIJI

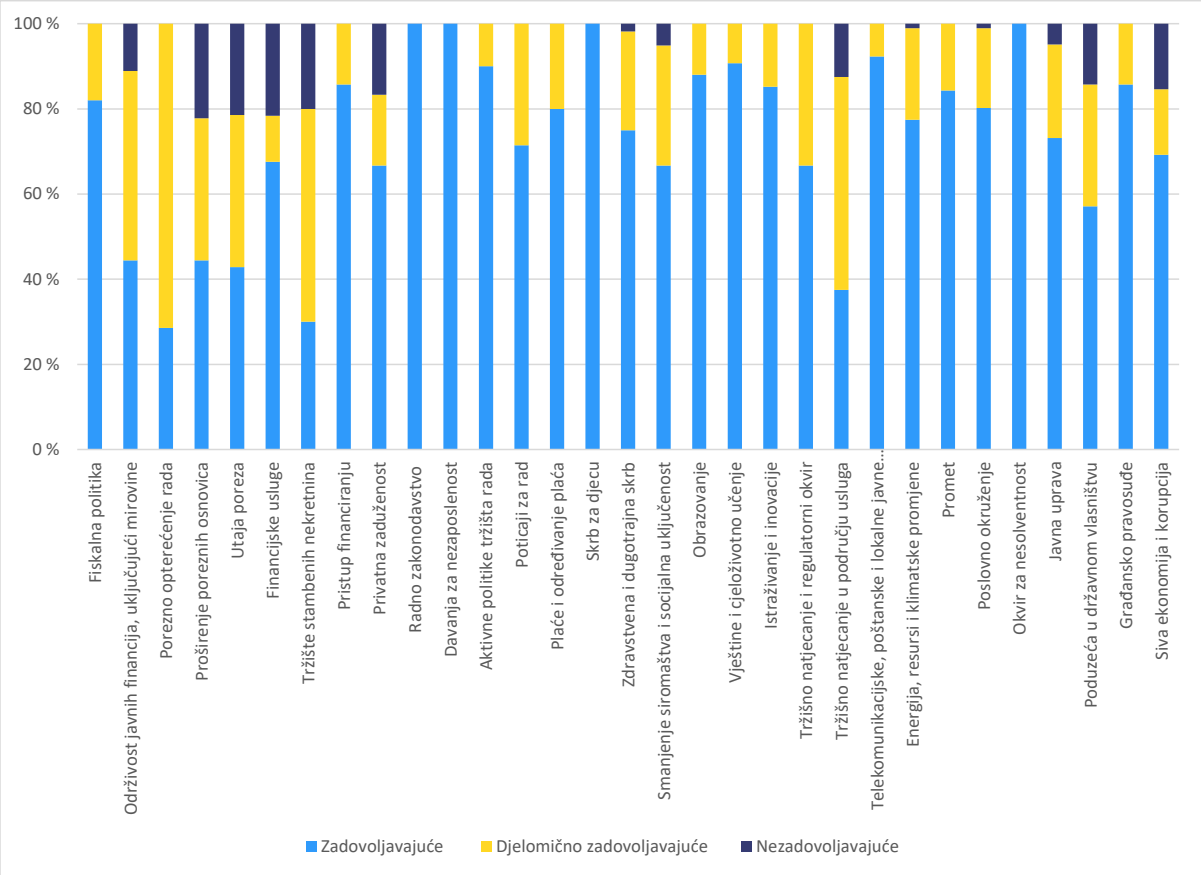
I.a. Zamah reformi i ulaganja za europsko gospodarstvo

Prošlo je više od dvije godine otkako je Mehanizam za oporavak i otpornost predstavljen kao europski odgovor na nezapamćenu krizu. Europsko gospodarstvo prolazi kroz temeljitu transformaciju u kontekstu globalnih poremećaja koji je obilježen velikim nesigurnostima. Stoga je glavni cilj Mehanizma za oporavak i otpornost promicati ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju Unije financiranjem reformi i ulaganja koji imaju dugotrajan učinak i kojima se sveobuhvatno podupire zelena i digitalna tranzicija. Pritom se logikom Mehanizma za oporavak i otpornost utemeljenom na uspješnosti nastoji osigurati djelotvoran zamah reformi u svim državama članicama do 2026. Procjene[5] pokazuju da se očekuje da će se sredstvima iz instrumenta NextGenerationEU, ako se dobro iskoriste, BDP EU-a povećati za oko 1,5 % i istodobno potaknuti otvaranje novih radnih mjesta. Uvođenjem višegodišnjeg financijskog okvira i instrumenta NextGenerationEU, zajedno s bilijunima eura koje su vlade već potrošile na nacionalne mjere, povećala se otpornost EU-a i bolje ga se pripremilo za suočavanje s izazovima pandemije i drugim budućim krizama. U nedavnim prognozama prepoznat je snažan potencijal rasta gospodarstva EU-a unatoč trenutačnim previranjima i nestašicama goriva na globalnim tržištima uzrokovanima ratom u Ukrajini. Međutim, predviđanja rasta iznimno su nepouzdana i izložena velikim negativnim rizicima. S obzirom na nedavan nagli rast inflacije i porast kamatnih stopa, potreba za potporom iz Mehanizma za oporavak i otpornost izraženija je nego ikad prije, a Mehanizam za oporavak i otpornost može pružiti ključnu potporu državama članicama koje se suočavaju s nesigurnim okolnostima.

Komisija i Vijeće potvrdili su planove za oporavak i otpornost 25 država članica. Reformama i ulaganjima sadržanima u planovima za oporavak i otpornost pridonosi se djelotvornom rješavanju svih ili znatnog dijela problema utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedine zemlje upućenima državama članicama u kontekstu europskog semestra (istaknuto na slici 1.).

[5] Vidjeti Pfeiffer P., Varga J. i in 't Veld J. (2021.), *Quantifying Spillovers of NGEU investment* (Kvantificiranje prelijevanja ulaganja u okviru instrumenta NextGenerationEU), European Economy Discussion Papers (Dokument za raspravu o europskom gospodarstvu), br. 144 i Afman i dr. (2021.), *An overview of the economics of the Recovery and Resilience Facility* (Pregled gospodarskih aspekata Mehanizma za oporavak i otpornost), Tromjesečno izvješće o europodručju (QREA), sv. 20, br. 3 str. 7.–16. Obje studije naglašavaju i osjetljivost rezultata na ključne pretpostavke.

Grafikon 1. Udjeli preporuka za pojedine zemlje sadržanih u 25 planova za oporavak i otpornost, po područjima politika (kako je utvrđeno u CeSaR-u)

Izvor: Europska komisija.

Provedba Mehanizma postupno se ustalila zahvaljujući kontinuiranoj predanosti država članica. Radi se na operativnim aranžmanima između brojnih država članica i Komisije. Njihovo potpisivanje preduvjet je za podnošenje zahtjeva za plaćanje. Do danas je sklopljeno 13 operativnih aranžmana[6], što je dovelo do podnošenja 11 zahtjeva za plaćanje[7] i isplate sredstava za šest država članica[8]. Nastavak predanosti država članica pravovremenom ispunjavanju svojih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti neophodan je za dugoročni uspjeh Mehanizma. Uspjeh Mehanizma za oporavak i otpornost ovisi i o aktivnoj uključenosti socijalnih partnera, organizacija civilnog društva, lokalnih i regionalnih vlasti, nevladinih organizacija i drugih dionika koji su doprinijeli izradi planova i koji sad imaju ključnu ulogu u njihovoj provedbi. Osim toga, države članice mogle bi se osloniti i na Instrument za tehničku potporu Europske komisije kako bi provele svoje planove.

Napredak u ostvarivanju digitalnih i klimatskih ciljeva utvrđenih Uredbom

[6] Operativni aranžmani potpisani su s Hrvatskom, Ciprom, Estonijom, Francuskom, Grčkom, Italijom, Latvijom, Litvom, Portugalom, Rumunjskom, Slovačkom, Slovenijom i Španjolskom. Do kraja 2022. očekuje se potpisivanje 12 dodatnih operativnih aranžmana.

[7] Jedan zahtjev za plaćanje podnijele su Hrvatska, Francuska, Grčka, Italija, Portugal, Rumunjska i Slovačka, a dva zahtjeva za plaćanje podnijele su Španjolska i Italija.

[8] Sredstva su isplaćena Hrvatskoj, Francuskoj, Grčkoj, Italiji, Portugalu i Španjolskoj.

U Mehanizmu za oporavak i otpornost predlaže se širok spektar reformi i ulaganja, što će doprinijeti ostvarivanju okolišnih i digitalnih ciljeva u cijelom EU-u. Svim nacionalnim planovima za oporavak i otpornost snažno se doprinosi zelenoj tranziciji. Svaki plan za oporavak i otpornost mora sadržavati najmanje 37 % sredstava dodijeljenih za djelovanje u području klime. Osim klimatskog cilja od najmanje 37 % svaka pojedinačna mjera mora biti u skladu s „načelom nenanošenja bitne štete" u odnosu na širi skup okolišnih ciljeva. Iako svi planovi premašuju referentnu vrijednost od 37 % (40 % sredstava dodijeljenih u okviru planova namijenjeno je klimatskim ciljevima), određen broj država članica iskoristio je više od pola svojih dodijeljenih sredstava za klimatske ciljeve. Osim toga, Mehanizam će doprinijeti digitalnoj transformaciji EU-a. Njime se podupiru reforme i ulaganja u digitalnu infrastrukturu, vještine, digitalne tehnologije i istraživanje i inovacije kako bi se potaknula tehnološka izvrsnost Europe te digitalizacija poslovanja i javnih usluga. Uredbom je propisano da države članice moraju više od 20 % dodijeljenih sredstava namijeniti za mjere digitalne transformacije, ali većina država članica to je premašila, pa je tako 26 % ukupnih sredstava dodijeljenih u okviru planova namijenjeno digitalnim ciljevima. Primjerice, Njemačka i Austrija uložit će u digitalne ciljeve oko 53 %, a Luksemburg, Litva i Irska 32 % od svojih najvećih ukupnih dodijeljenih sredstava.

Na temelju informacija prikupljenih u polugodišnjim izvješćima ključne etape i ciljne vrijednosti pravovremeno se provode. Države članice izvijestile su o provedbi svojih planova krajem travnja 2022. u okviru drugog kruga polugodišnjeg izvješćivanja. Iz dostavljenih podataka vidljiv je stalan napredak ostvaren u provedbi planova jer države članice provode svoje planove za oporavak i otpornost kako je predviđeno.

Postignut je uravnotežen napredak u provedbi i reformi i ulaganja u okviru svih planova za oporavak i otpornost s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima.

Primjeri reformi s ostvarenim ključnim etapama

- **Hrvatska** je donijela Zakon o uspostavi infrastrukture za alternativna goriva.
- **Francuska** je provela reformu povezanu s upravljanjem javnim financijama.
- **Grčka** je donijela i počela provoditi zakon o gospodarenju otpadom.
- **Italija** je donijela zakonodavne akte o reformi pravosudnog sustava.
- **Portugal** je donio nacionalnu strategiju za borbu protiv siromaštva.
- **Španjolska** je donijela Nacionalni plan digitalnih kompetencija.

Države članice provele su i znatan broj ulaganja. U okviru u nastavku navode se neki primjeri.

Primjeri ulaganja s ostvarenim ciljnim vrijednostima

- **Hrvatska** je pružila potporu poduzećima za povećanje energetske učinkovitosti i upotrebe energije iz obnovljivih izvora u industrijskom sektoru.
- **Francuska** je dodijelila 400 000 bonusa za obnovu privatnih stambenih objekata.
- **Grčka** je otvorila natječaj za izgradnju 13 regionalnih centara civilne zaštite (PEKEPP) u okviru programâ javno-privatnog partnerstva.
- **Italija** je proširila poticaje za promicanje energetske učinkovitosti u stambenim zgradama.
- **Portugal** je potpisao potrebne ugovore za planiranu kupnju 600 000 osobnih računala za učenike i nastavnike.
- **Španjolska** je odobrila Plan digitalizacije MSP-ova za razdoblje 2021.–2025. radi poticanja digitalizacije malih poduzeća i promicanja tehnoloških inovacija.

Na kraju, valja naglasiti da su države članice u prvoj fazi provedbe planova za oporavak i otpornost ostvarile niz ključnih etapa kako bi poduprle upotrebu ulaganja na nacionalnoj razini, uz istodobno osiguravanje odgovarajućih sustava kontrole. Primjerice, Italija je uspostavila nove upravne postupke radi pojednostavnjenja i standardizacije skupa obveza za poduzeća koja pristupaju sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost te je razvila repozitorijski sustav za praćenje provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost u svim regijama. Slično tome, Francuska je poboljšala sustav kontrola i revizija određivanjem uloga i odgovornosti koordinacijskog tijela i relevantnih ministarstava, uspostavljanjem postupaka za prikupljanje i pohranu podataka povezanih s Mehanizmom za oporavak i otpornost i utvrđivanjem revizijske strategije prije podnošenja zahtjeva za plaćanje.

I.b. Pružanje trenutne financijske potpore

Stalna provedba planova za oporavak i otpornost već je dovela do isplate oko 20 % dodijeljenih sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost. U okviru pretfinanciranja isplaćeno je više od 56,6 milijardi EUR 21 državi članici, a 43 milijarde EUR isplaćene su nakon ostvarivanja ključnih etapa i ciljnih vrijednosti. Od prvog zahtjeva za plaćanje, koji je podnijela Španjolska 11. studenoga 2021., Komisija je zaprimila još 10 zahtjeva za plaćanje[9], a očekuje se da će se 2022. podnijeti više od 30 zahtjeva za plaćanje. Šest zemalja primilo je prvu uplatu do 30. lipnja[10] (Hrvatska, Francuska, Grčka, Italija, Portugal i Španjolska), a nedavnom isplatom Hrvatskoj ukupan iznos koji je Komisija isplatila u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost dosegao je simbolični prag od 100 milijardi EUR, samo godinu dana nakon službenog podnošenja prvih planova. Dosadašnji brz tempo isplata pokazuje

[9] Drugi zahtjev Španjolske 30. travnja, zahtjev Francuske 26. studenoga 2021., zahtjevi Grčke, Italije, Portugala, Hrvatske i Slovačke 29. travnja i zahtjev Rumunjske 31. svibnja.
[10] Prvi zahtjev za plaćanje Slovačke i drugi zahtjev za plaćanje Španjolske Komisija je odobrila 21. srpnja 2022. Uz ta dva plaćanja ukupna isplaćena sredstva iznosit će 112,4 milijarde EUR.

djelotvornost Mehanizma za oporavak i otpornost kao financijskog instrumenta i veliku predanost država članica provedbi povezanih reformi i ulaganja.

Mehanizam za oporavak i otpornost – komunikacija i vidljivost

Člankom 34. Uredbe o Mehanizmu za oporavak i otpornost utvrđuju se komunikacijski zahtjevi za države članice i planove za oporavak i otpornost. U njemu se objašnjava da države članice priznaju podrijetlo i osiguravaju vidljivost sredstava Unije, među ostalim isticanjem amblema Unije i odgovarajuće izjave o financiranju koja glasi „Financira Europska unija – NextGenerationEU" i da pružaju djelotvorne i razmjerne ciljane informacije različitoj publici, među ostalim medijima i javnosti. Ti su zahtjevi dodatno utvrđeni u sporazumu o financiranju koji je Komisija potpisala sa svim državama članicama koje primaju potporu u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, a države članice utvrdile su svoju komunikacijsku strategiju u planovima za oporavak i otpornost.

Države članice poduzele su niz mjera kako bi osigurale vidljivost potpore iz Mehanizma za oporavak i otpornost. To obuhvaća: pokretanje nacionalnih internetskih stranica Mehanizma za oporavak i otpornost, objavljivanje njihovih planova za oporavak i otpornost i provedbu komunikacijskih strategija navedenih u planovima za oporavak i otpornost. Države članice (i krajnji korisnici) prema potrebi ističu i odgovarajuće izjave o financiranju zajedno s amblemom Unije.

Komisija državama članicama daje redovite smjernice i nastavlja podupirati njihove aktivnosti povećanja vidljivosti Mehanizma za oporavak i otpornost. Komisija je, osim što je uspostavila Tablicu pokazatelja za oporavak i otpornost, izradila i internetske stranice Mehanizma za oporavak i otpornost[11] na kojima se nalaze i nacionalni planovi za oporavak i otpornost i poveznice na odgovarajuće nacionalne internetske stranice. Komisija ujedno redovito raspravlja s državama članicama o temama iz Mehanizma za oporavak i otpornost u kontekstu mreže INFORM EU (mreža službenika za komunikaciju na razini EU-a odgovornih za obavješćivanje o projektima EU-a i država članica u okviru fondova EU-a, uključujući Mehanizam za oporavak i otpornost). Komisija je organizirala pet namjenskih klinika u okviru mreže INFORM EU kako bi savjetovala stručnjake iz država članica i omogućila razmjene najboljih primjera iz prakse o posebnim pitanjima povezanima s vidljivošću Mehanizma za oporavak i otpornost i komunikacijom o njemu.

Komisija zajedno s državama članicama organizira i zajednička događanja na kojima se ističe europska dimenzija projekata koji se podupiru u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Posebno se ističu godišnja događanja koja su ključni trenutak za komunikaciju, kada se okupljaju institucije, dionici (posebno socijalni partneri i civilno društvo) i korisnici potpore iz Mehanizma za oporavak i otpornost kako bi raspravljali o napretku i trenutačnom stanju provedbe plana za oporavak i otpornost.

Već su održana četiri godišnja događaja 2022. (EE, LV, MT i PT), a novi će uslijediti ujesen. Službenici za europski semestar upućeni u predstavništva Komisije imaju ključnu ulogu u

[11] https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_hr

organizaciji godišnjih događaja i, općenitije, u poticanju suradnje u području komunikacije u državama članicama.

Osim toga, Komisija redovito poziva lokalne medije na informativne sastanke u kontekstu obrade zahtjeva za plaćanje kako bi odgovorila na sva moguća pitanja povezana s ocjenom Komisije.

Naposljetku, Komisija je pokrenula i kampanju za korporativnu komunikaciju u okviru instrumenta NextGenerationEU kako bi informirala javnost u cijeloj Europi o području primjene i ciljevima plana oporavka. Kampanja je pokrenuta u proljeće 2021., a uskoro će se u većoj mjeri usredotočiti na informiranje o konkretnim pogodnostima projekata financiranih u okviru instrumenta NextGenerationEU u svakoj državi članici.

II. DOSADAŠNJI NAPREDAK: DOPRINOS CILJEVIMA IZ ŠEST STUPOVA I RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI

II.a. Šest stupova za oporavak otporan na buduće promjene: pregled ostvarenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti

Člankom 29. stavkom 3. Uredbe Komisiju se poziva na izvješćivanje o doprinosu svakog plana za oporavak i otpornost za šest stupova Mehanizma utvrđenih člankom 3. točkama od (a) do (f). Riječ je o sljedećih šest stupova:

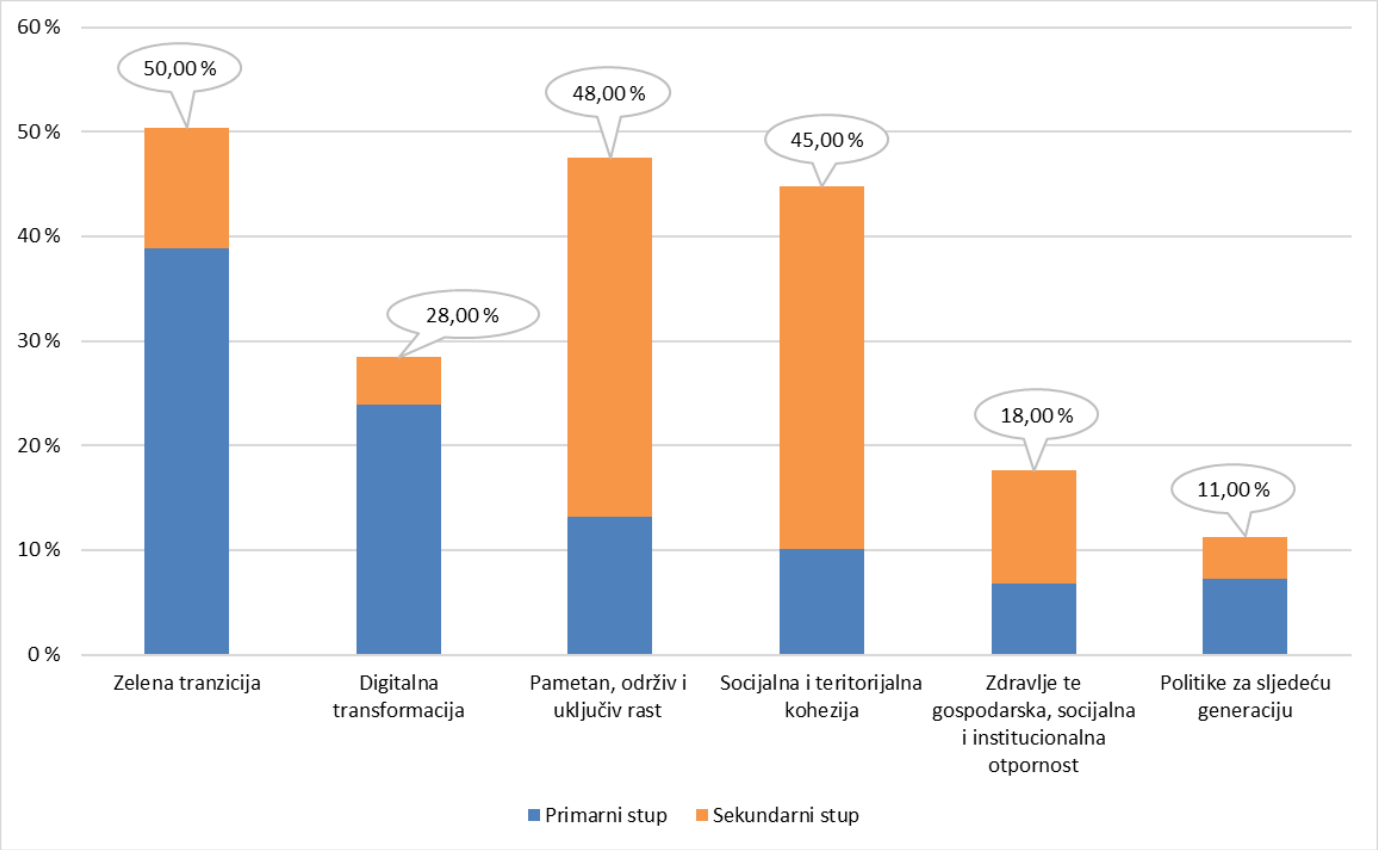
- zelena tranzicija,
- digitalna transformacija,
- pametan, održiv i uključiv rast, uključujući gospodarsku koheziju, radna mjesta, produktivnost, konkurentnost, istraživanje, razvoj i inovacije te unutarnje tržište koje dobro funkcionira, s jakim MSP-ovima,
- socijalna i teritorijalna kohezija,
- zdravlje te gospodarska, socijalna i institucionalna otpornost s ciljem, među ostalim, povećanja pripravnosti za krize i kapaciteta za odgovor na krize, te
- politike za sljedeću generaciju, djecu i mlade, kao što su obrazovanje i vještine.

Šest stupova politike odražava prioritetna područja politike od europskog značaja i cjelokupno područje primjene Mehanizma za oporavak i otpornost. Kako bi se osigurala dosljednost s višedimenzionalnom prirodom pojedinačnih mjera, ako se određena mjera često povezuje s više stupova, izvješćivanje se temelji na dodjeljivanju svake mjere (ili podmjere) dvama stupovima politike (odnosno primarnom i sekundarnom stupu)[12]. Na slici u nastavku daje se pregled procijenjenih rashoda prema stupu politike na temelju 25 planova koje je donijelo Vijeće. Zelena tranzicija, pametan, održiv i uključiv rast te socijalna i teritorijalna kohezija na vrhu su prioriteta potrošnje (sa stopom doprinosa od 40 do 50 %) za ispitane države

[12] Mjere se dodjeljuju primarnim i sekundarnim stupovima na temelju njihove relevantnosti. Glavno područje politike mjere (npr. zeleno, digitalno itd.) određuje njezin primarni stup. Dodjeljivanje mjere sekundarnom stupu temelji se na drugom najrelevantnijem području politike te mjere.

članice. Ukupno 29 % rashoda za mjere doprinosi digitalnoj transformaciji, a 16 % politikama povezanima sa zdravljem te gospodarskom, socijalnom i institucionalnom otpornošću u kojima se odražavaju i odgovori na pandemiju bolesti COVID-19. Naposljetku, više od 12 % rashoda doprinosi politikama za sljedeću generaciju, uključujući obrazovanje i vještine.

Grafikon 2. Udio procijenjenih rashoda iz planova za oporavak i otpornost prema stupu politike

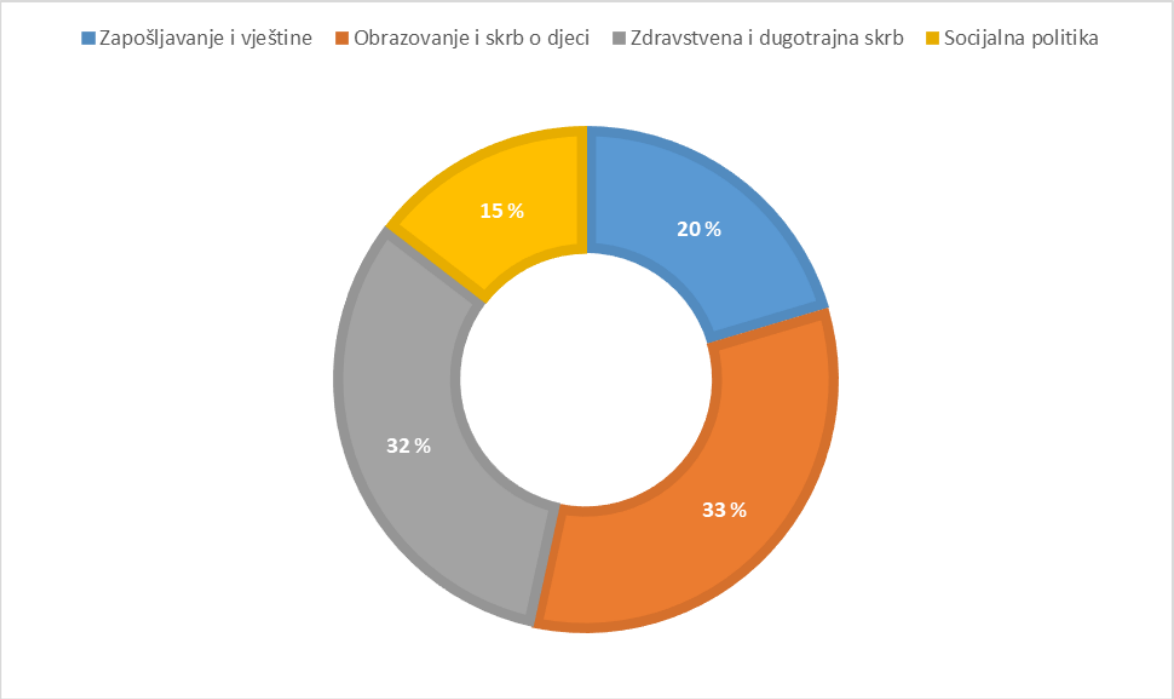

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost. Napomena: svaka mjera pridonosi dvama područjima politike iz šest stupova (primarnom i sekundarnom), stoga ukupni doprinos svim stupovima prikazanima na ovom grafikonu iznosi 200 % procijenjenog troška odobrenih planova za oporavak i otpornost. Postoci izračunani za doprinos stupovima zelene tranzicije i digitalne transformacije razlikuju se od postotaka izračunanih za doprinos klimatskim i digitalnim ciljevima; potonji se računaju drugom metodologijom (detaljno opisanom u prilozima VI. i VII. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost).

Procjenjuje se da više od četvrtine ukupnih rashoda iz donesenih planova doprinosi socijalnim izdacima, među ostalim i izdacima za djecu i mlade (slika 3.). S obzirom na važnost socijalne potrošnje nakon pandemije bolesti COVID-19, Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost Komisija je ovlaštena donijeti delegirani akt kojim se utvrđuje metodologija za izvješćivanje o socijalnim izdacima, među ostalim i izdacima za djecu i mlade, u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost (članak 29. stavak 4. točka (b))[13]. Metodologijom koju je donijela Komisija svi rashodi koji se financiraju iz Mehanizma povezani s reformama i ulaganjima klasificiraju se u devet opsežnih područja politike, koja se zatim objedinjuju u četiri socijalne kategorije: 1. zapošljavanje i vještine, 2. obrazovanje i skrb o djeci, 3. zdravstvena i dugotrajna skrb i 4. socijalna politika. Ukupno 135 milijardi EUR dodijeljenih sredstava doprinosi socijalnoj potrošnji, što je oko 30 % ukupnih procijenjenih rashoda. Otprilike trećina tog iznosa namijenjena je potrošnji za obrazovanje i skrb o djeci, još jedna trećina za zdravstvenu i dugotrajnu skrb, a ostatak se dijeli na potrošnju za zapošljavanje i vještine te za socijalnu politiku.

[13] Delegirana uredba (EU) 2021/2105.

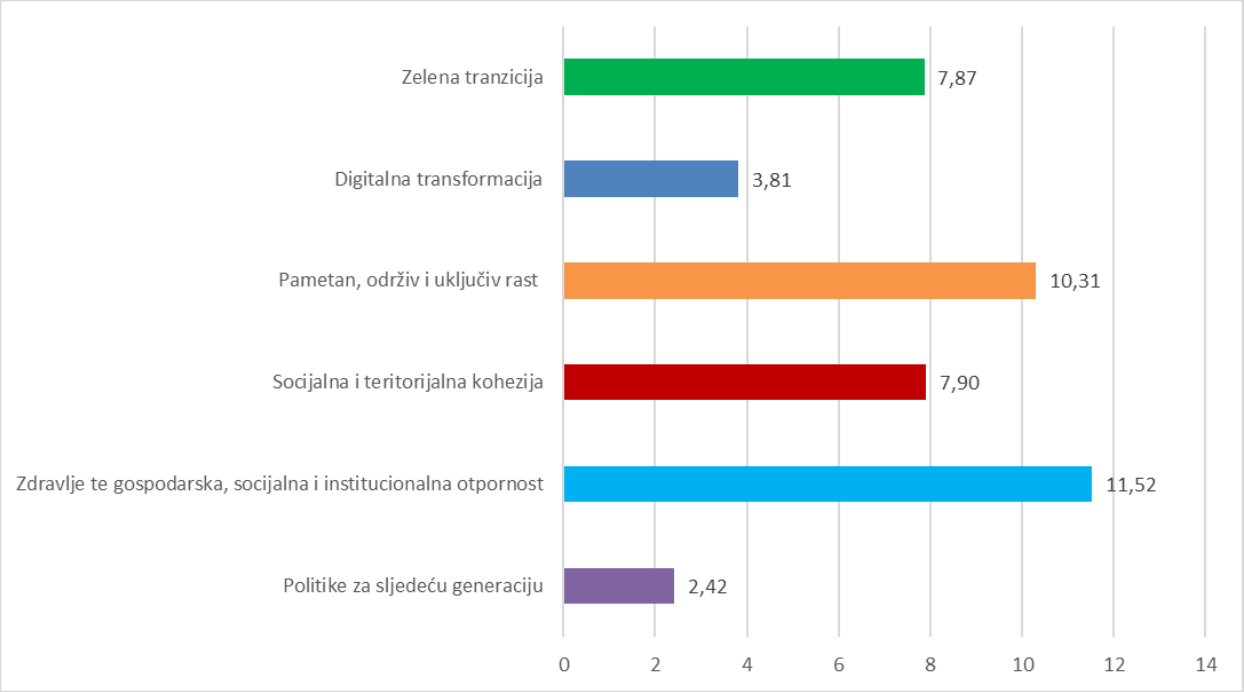
Grafikon 3. Udio socijalnih izdataka iz Mehanizma za oporavak i otpornost prema glavnim socijalnim kategorijama

Napomena: na ovoj je slici prikazana raščlamba procijenjenih socijalnih izdataka u svim potvrđenim planovima za oporavak i otpornost. Socijalne kategorije određuju se i primjenjuju na temelju metodologije koju je Komisija donijela u suradnji s Europskim parlamentom i državama članicama u *Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105*.

Dosad su najveće bile isplate s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima povezanima s mjerama za promicanje zdravlja te gospodarske, socijalne i institucionalne otpornosti, kao i pametnog, održivog i uključivog rasta (približno 10 milijardi EUR po isplati). Oko 8 milijardi EUR isplaćeno je na temelju ostvarenja ključnih etapa i ciljnih vrijednosti povezanih sa zelenom tranzicijom te socijalnom i teritorijalnom kohezijom. Preostalih 6 milijardi EUR procijenjenih rashoda dijeli se između stupa digitalne transformacije i stupa politike za sljedeću generaciju, djecu i mlade (slika 4.).

Grafikon 4. Plaćanje po stupu (u milijardama EUR) – isključeno pretfinanciranje

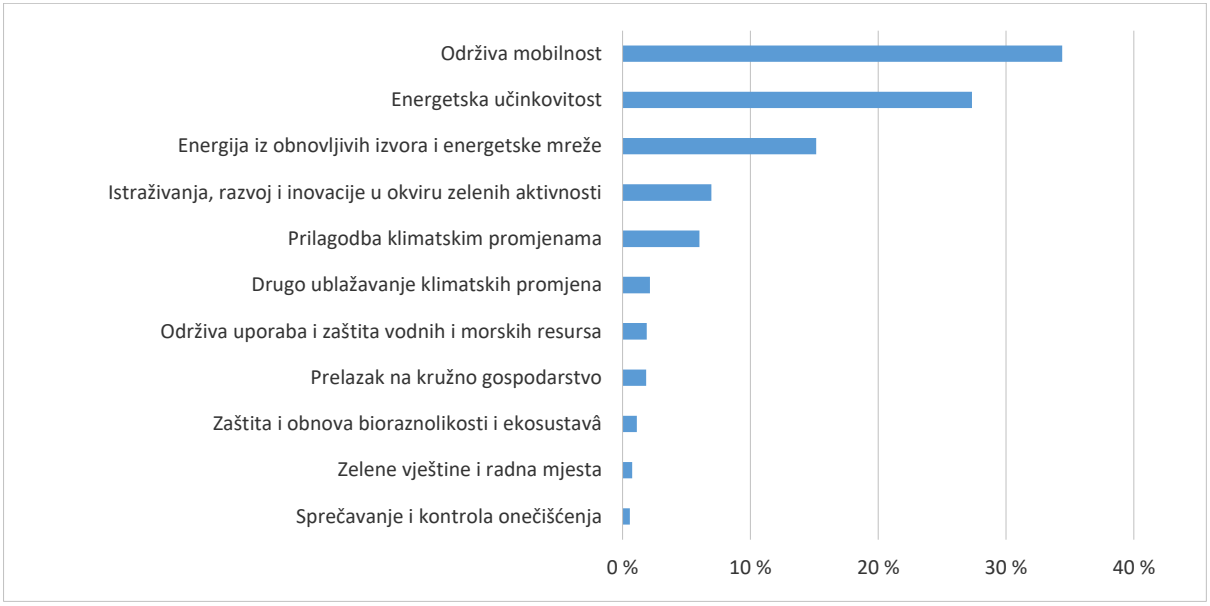

Napomena: ovaj se grafikon temelji na metodologiji koju je Komisija razvila za praćenje napretka potrošnje prema stupovima. Prema toj metodologiji svako se plaćanje raspodjeljuje na šest stupova na temelju kategorija stupova dodijeljenih mjerama povezanima sa skupom ključnih etapa i ciljnih vrijednosti iz zahtjeva za plaćanje.

Prvi stup: zelena tranzicija

Mehanizmom za oporavak i otpornost pridonijet će se ostvarenju ciljeva EU-a u pogledu smanjenja neto emisija stakleničkih plinova za najmanje 55 % do 2030. i postizanja klimatske neutralnosti do 2050. Uz doprinos ostvarenju klimatskih ambicija i ciljeva iz plana REPowerEU kao što su promicanje održive mobilnosti, povećanje energetske učinkovitosti i veća zastupljenost energije iz obnovljivih izvora, mjerama koje se podupiru Mehanizmom za oporavak i otpornost osigurat će se i napredak u ostvarivanju drugih okolišnih ciljeva kao što su smanjenje onečišćenja zraka, promicanje kružnog gospodarstva ili obnova i zaštita bioraznolikosti itd. Ukupno 249 milijardi EUR ukupnih sredstava dodijeljenih državama članicama namijenjeno je mjerama koje doprinose stupu zelene tranzicije, koji se može raščlaniti na 11 područja politike (vidjeti sliku 5.).

Grafikon 5. Raščlamba rashoda za potporu zelenoj tranziciji prema području politike

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.
Postotak se odnosi na ukupan udio označen u tom stupu politike u 25 planova donesenih do 30. lipnja 2022.

Od dosad ostvarenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti, njih 89 doprinosi prvom stupu[14]. U nastavku se navode neki primjeri.

Primjeri mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima

- **Francuska** je pokrenula ulaganja kojima podupire energetski učinkovitu obnovu i opsežnu obnovu privatnih stambenih objekata i socijalnih stambenih jedinica.

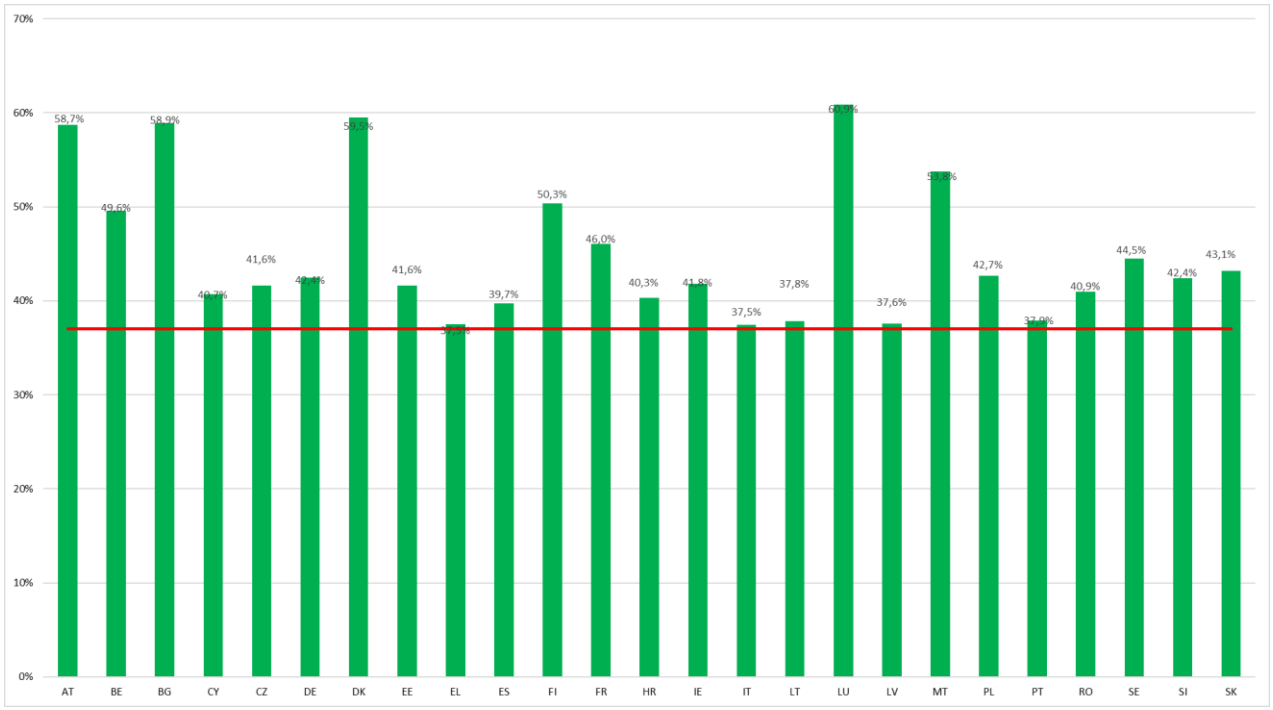
[14] Ključna etapa i ciljna vrijednost mogu doprinijeti većem broju stupova.

- **Italija** je donijela novo zakonodavstvo kojim se promiče proizvodnja i potrošnja biometana.
- **Španjolska** je provela reformu za uspostavu poticajnog okvira za integraciju obnovljivih izvora energije u energetski sustav: mreže, skladištenje i infrastruktura.
- **Portugal** je odobrio reformu kojom se podupire provedba Inovacijskog programa za poljoprivredu do 2030., kojim se istraživanja i inovacije prilagođavaju potrebama poljoprivrednog sektora i poljoprivredno-prehrambene industrije, te je raspisao prvi poziv za podnošenje ponuda za ulaganja kojima će se pridonijeti dekarbonizaciji industrije.
- **Grčka** je donijela reformu kojom će se uspostaviti okvir za postavljanje i vođenje infrastrukture za punjenje električnih vozila.
- **Hrvatska** je donijela programe za energetsku učinkovitost zgrada i smanjenje energetskog siromaštva, uvela Program energetske učinkovitosti za dekarbonizaciju energetskog sektora i donijela Zakon o uspostavi infrastrukture za alternativna goriva.

Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost zahtijeva se da se klimatski ciljevi podupiru s najmanje 37 % ukupnih dodijeljenih sredstava u okviru svakog plana za oporavak i otpornost. Reforme i ulaganja koje su predložile države članice premašili su ciljnu vrijednost od 37 %(vidjeti i sliku 6. u nastavku). Ukupni procijenjeni rashodi u području klime u donesenim planovima iznose 198 milijardi EUR, odnosno oko 40 % ukupnih sredstava dodijeljenih u okviru planova kako je izračunano u skladu s metodologijom klimatskog označivanja[15].

Grafikon 6. Doprinos klimatskim ciljevima kao udio sredstava u okviru plana za oporavak i otpornost

[15] U planovima za oporavak i otpornost trebalo je navesti i obrazložiti u kojoj mjeri svaka mjera ima učinak na klimatske ciljeve – u potpunosti (100 %), djelomično (40 %) ili nema učinak (0 %), primjenom Priloga VI. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Kombiniranjem koeficijenata s procjenama troškova svake mjere omogućuje se izračun u kojoj mjeri planovi pridonose klimatskom cilju.

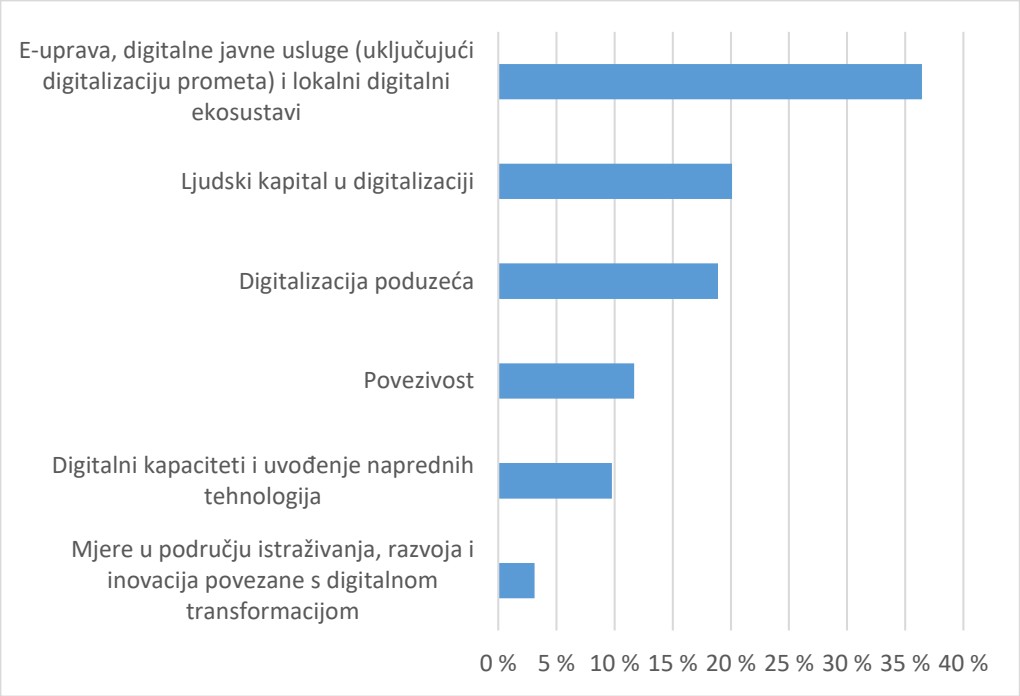

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

Drugi stup: digitalna transformacija

Mehanizam za oporavak i otpornost znatno doprinosi digitalnoj transformaciji Unije. Planovi uključuju niz mjera, uključujući uvođenje digitalnih infrastruktura sljedeće generacije i naprednih tehnologija, razvoj digitalnih vještina za stanovništvo i radnu snagu te potporu digitalizaciji poduzeća i javnih usluga. Stupu digitalne transformacije doprinijet će ukupno 141 milijarda EUR, a sredstva će se rasporediti na sva područja politike na način prikazan na slici 7.

Grafikon 7. Raščlamba rashoda za potporu digitalnoj transformaciji prema području politike

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.
Postotak se odnosi na ukupan udio označen u tom stupu politike u 25 planova donesenih do 30. lipnja 2022.

Do danas su ostvarene 44 ključne etape i ciljne vrijednosti koje doprinose digitalnom stupu. U nastavku je prikazano nekoliko primjera iz zahtjeva za plaćanje koji su pozitivno ocijenjeni.

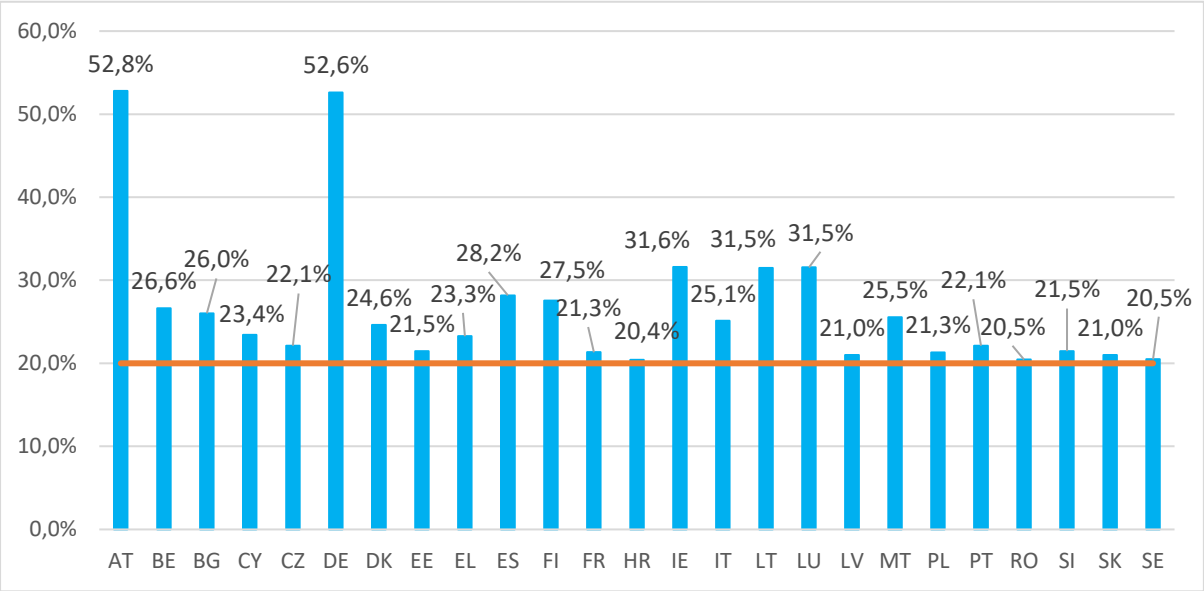
Primjeri mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima

- **Italija** je dodijelila ugovore za razvoj Digitalnog turističkog portala i objavila pozive za utvrđivanje nacionalnih projekata kao važnih projekata od zajedničkog europskog interesa u području mikroelektronike i tehnologija u oblaku.
- **Španjolska** je donijela svoj Plan za digitalizaciju MSP-ova za razdoblje 2021.–2025. i Nacionalni plan digitalnih kompetencija.
- **Portugal** je potpisao ugovore za kupnju 600 000 novih prijenosnih računala koji će se posuđivati nastavnicima i učenicima i odabrao je 17 centara za digitalne inovacije koji će pružati potporu poduzećima u njihovim aktivnostima digitalizacije.
- **Francuska** je donijela šest „strategija ubrzanja" za inovacije u području ključnih digitalnih tehnologija (kvantne tehnologije, kibersigurnost, digitalno obrazovanje, kulturne i kreativne industrije, 5G i tehnologija u oblaku).
- **Grčka** je objavila poziv za komercijalne banke u okviru svojeg instrumenta za kreditiranje na temelju Mehanizma za oporavak i otpornost. Digitalni ciljevi poduprijet će se s najmanje 20 % financijskih sredstava.
- **Hrvatska** je uspostavila Jedinicu za provedbu i upravljanje projektima digitalne transformacije Ministarstva poljoprivrede, koja će osigurati uspostavu najmanje 30 digitaliziranih javnih usluga, operativne platforme Pametna poljoprivreda i javno dostupnog informacijskog sustava za sljedivost.

Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost zahtijeva se da se digitalni ciljevi podupiru s najmanje 20 % ukupnih dodijeljenih sredstava u okviru svakog plana za oporavak i otpornost. Reforme i ulaganja koje su predložile države članice premašile su digitalnu ciljnu vrijednost od 20 %; ukupni procijenjeni digitalni rashodi u donesenim planovima iznose 127 milijardi EUR, odnosno 26 % ukupnih sredstava dodijeljenih u okviru planova kako je izračunano u skladu s metodologijom digitalnog označivanja[16].

[16] U planovima za oporavak i otpornost trebalo je navesti i obrazložiti u kojoj mjeri svaka mjera ima učinak na digitalne ciljeve – u potpunosti (100 %), djelomično (40 %) ili nema učinak (0 %), primjenom Priloga VII. Uredbi o Mehanizmu za oporavak i otpornost. Kombiniranjem koeficijenata s procjenama troškova svake mjere omogućuje se izračun u kojoj mjeri planovi pridonose digitalnom cilju.

Grafikon 8. Doprinos digitalnim ciljevima kao udio sredstava u okviru plana za oporavak i otpornost

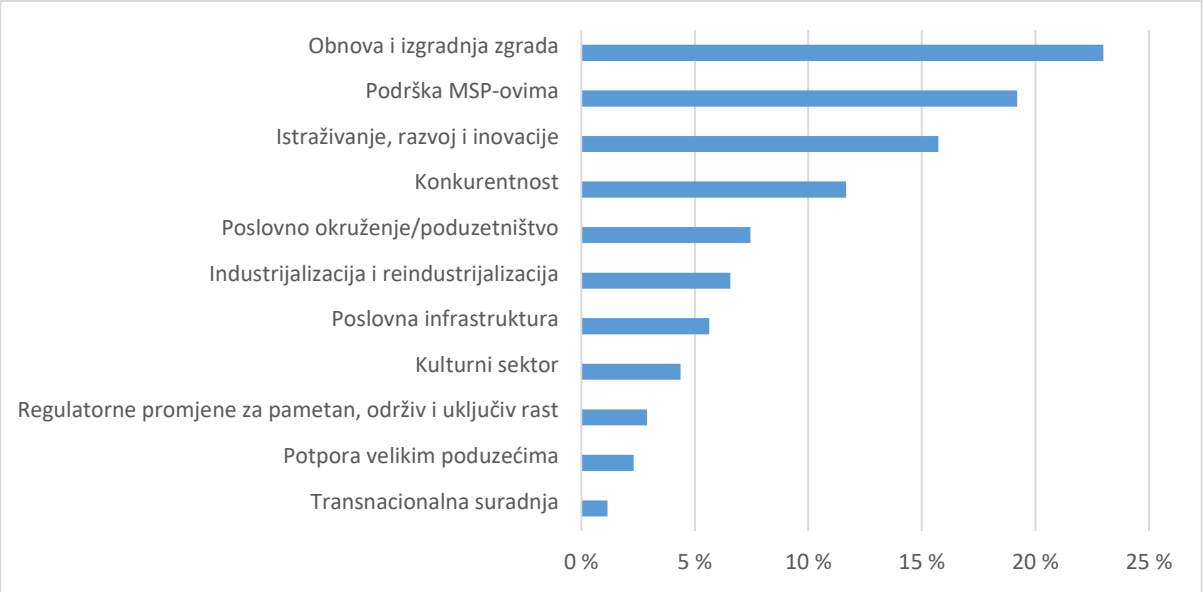
Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

Treći stup: pametan, održiv i uključiv rast, uključujući gospodarsku koheziju, radna mjesta, produktivnost, konkurentnost, istraživanje, razvoj i inovacije te unutarnje tržište koje dobro funkcionira, s jakim MSP-ovima

Države članice u svoje su planove uključile brojne reforme i ulaganja koji doprinose promicanju pametnog, održivog i uključivog rasta i povećanju otpornosti njihovih gospodarstava i cjelokupnog gospodarstva Unije. Konkretno, s obzirom na važnost malih, srednjih i velikih poduzeća (MSP-ova) za naša gospodarstva i za postupak oporavka, države članice predložile su znatan broj mjera kojima se izravno i neizravno pruža podrška MSP-ovima[17]. Ukupan doprinos 25 planova koje je Vijeće donijelo do 30. lipnja trećem stupu iznosi oko 235 milijardi EUR kojima se promiče pametan, održiv i uključiv rast u nizu različitih područja politike (vidjeti sliku 9.).

[17] Više informacija i konkretnih primjera mjera kojima se pruža potpora MSP-ovima može se pronaći u tematskoj analizi objavljenoj u vezi s Tablicom pokazatelja za oporavak i otpornost: https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/assets/thematic_analysis/3_SME.pdf

Grafikon 9. Raščlamba rashoda za potporu pametnom, održivom i uključivom rastu prema području politike

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.
Postotak se odnosi na ukupan udio označen u tom stupu politike u 25 planova donesenih do 30. lipnja 2022.

Konkretno, od 228 ostvarenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti, njih 115 doprinosi trećem stupu, što pokazuje da se ostvaruje važan napredak u ponovnoj uspostavi i promicanju održivog rasta. U okviru u nastavku navode se neki primjeri mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima.

Nadalje, države članice po planu provode reforme i ulaganja kako bi poduprle MSP-ove u njihovu oporavku i poboljšale njihov pristup financiranju, među ostalim s pomoću sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost. Primjerice, Hrvatska provodi reformu poslovnog i regulatornog okruženja kako bi ojačala konkurentnost gospodarstva, pri čemu se posebna pozornost posvećuje gospodarskim učincima regulacije na MSP-ove. Grčka će provesti reformu svojeg poslovnog okruženja smanjenjem administrativnog i regulatornog opterećenja za poduzeća, uključujući MSP-ove. Konkretno, reformom će se smanjiti složenost, troškovi i trajanje raznih postupaka kao što su dobivanje kredita, dobivanje priključka za električnu energiju, prijava imovine i dobivanje građevinske dozvole. Grčkim je planom predviđena i reforma okvira javne nabave, među ostalim kako bi se poboljšao pristup MSP-ova ugovorima o javnoj nabavi. Reformom javne nabave u Italiji pojednostavnit će se pravila i postupci javne nabave, povećati pravna sigurnost za poduzeća, ubrzati dodjela ugovora o javnoj nabavi i smanjiti kašnjenje javne uprave u plaćanju, što će koristiti i MSP-ovima.

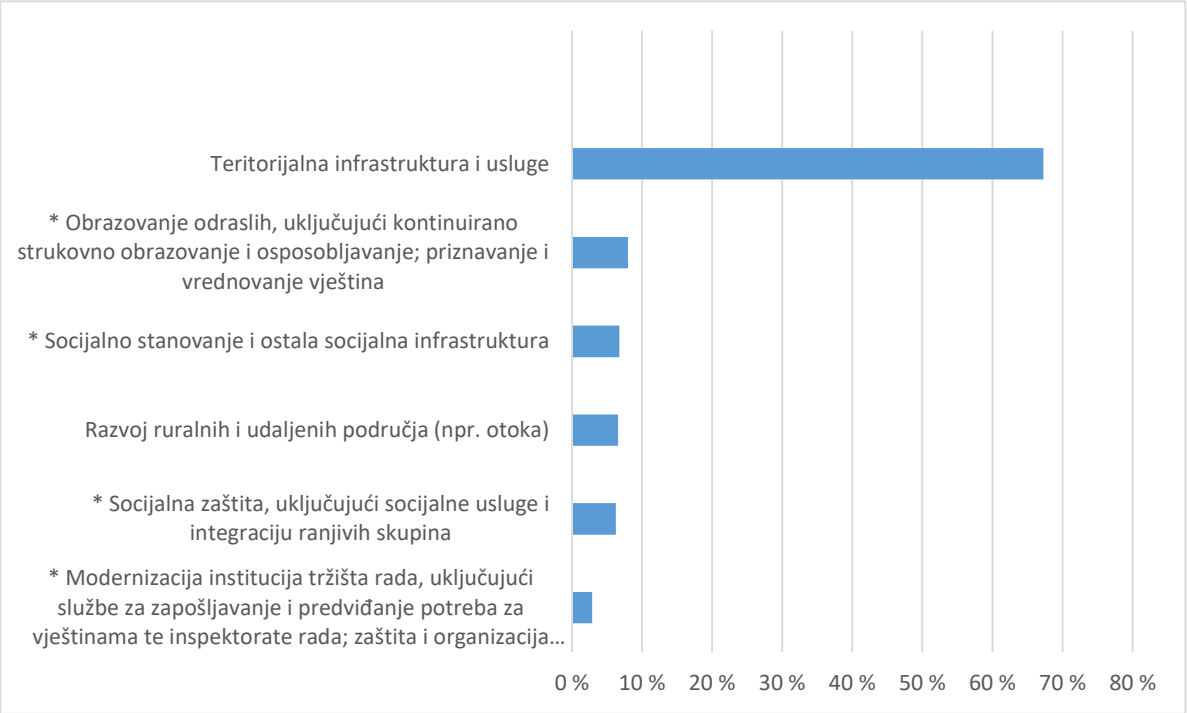
Primjeri mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima

- **Portugal** je pokrenuo reformu kako bi se stvorili potrebni zakonodavni i regulatorni uvjeti za postupno uvođenje vodika iz obnovljivih izvora, u okviru Nacionalne strategije za vodik, te je uveo ulaganja u modernizaciju područja poslovnog prihvata za intervencije za poboljšanje okolišne održivosti i digitalizacije.
- **Francuska** je poduprla ulaganja u istraživanja naprednih tehnologija za zelenu tranziciju (projekti koje obuhvaća sedam „strategija ubrzanja”: i. dekarbonizirani vodik, ii. dekarbonizacija industrije, iii. održivi poljoprivredni sustavi, iv. recikliranje i reinkorporacija recikliranih materijala, v. održivi gradovi i inovativne zgrade, vi. digitalizacija i dekarbonizacija mobilnosti te vii. bioproizvodi i industrijske biotehnologije – održiva goriva) radi poticanja inovacija za zelenu tranziciju gospodarstva.
- **Grčka** je osmislila reformu izradom nacrta zakonodavstva za provedbu sustava poticaja za promicanje produktivnosti i širenja poduzeća (povećanje veličine poduzeća).
- **Italija** je pokrenula ulaganja za potporu poduzećima koja posluju u sektoru turizma, posebno sredstvima za povećanje konkurentnosti turističkih poduzeća. Osim toga, 4 000 MSP-ova već je primilo ciljanu potporu i financiranje refinanciranjem i prenamjenom fonda 394/81 kojim upravlja SIMEST.
- **Hrvatska** je donijela Zakon o institucionalnom okviru za korištenje fondova Europske unije u Republici Hrvatskoj, kojim će se poboljšati njezini apsorpcijski kapaciteti i olakšati brža provedba investicijskih projekata.
- **Španjolska** je provela dvije važne reforme, jednu kako bi se regulirao audiovizualni regulatorni okvir, što će Španjolskoj omogućiti da postane audiovizualni centar Europe, a drugu kako bi se reorganizirale javne istraživačke organizacije i racionalizirali njihova struktura i rad.

Četvrti stup: socijalna i teritorijalna kohezija

Države članice uključile su znatan broj mjera za potporu socijalnoj i teritorijalnoj koheziji, posebno onih koje doprinose provedbi europskog stupa socijalnih prava. Točnije, u 25 planova za oporavak i otpornost koje je Vijeće dosad donijelo četvrti stup podupire se s oko 222 milijarde EUR. Raščlamba rashoda u tom stupu prikazana je na slici 10.

Grafikon 10. Raščlamba rashoda za potporu socijalnoj i teritorijalnoj koheziji prema području politike

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.
Postotak se odnosi na ukupan udio označen u tom stupu politike u 25 planova donesenih do 30. lipnja 2022. Metodologija za izvješćivanje o socijalnim izdacima, kako je definirana u Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105, potpuno je usklađena i integrirana u metodologiju za izvješćivanje o rashodima u okviru šest stupova. U okviru tog stupa područja politike označena zvjezdicom (*) upotrebljavaju se za izvješćivanje o socijalnim izdacima, među ostalim za djecu i mlade, u okviru Mehanizma.

Gledajući zahtjeve za plaćanje koji su pozitivno ocijenjeni do 30. lipnja 2022., 82 ostvarene ključne etape i ciljne vrijednosti podupiru četvrti stup. Valja naglasiti da 28 ostvarenih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti podupire zapošljavanje u širem smislu[18], što pokazuje snažnu predanost država članica otvaranju visokokvalitetnih radnih mjesta od početnih faza provedbe planova za oporavak i otpornost.

[18] Te su ključne etape povezane s mjerama koje doprinose socijalnoj kategoriji „zapošljavanje”, kako je definirana u Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105.

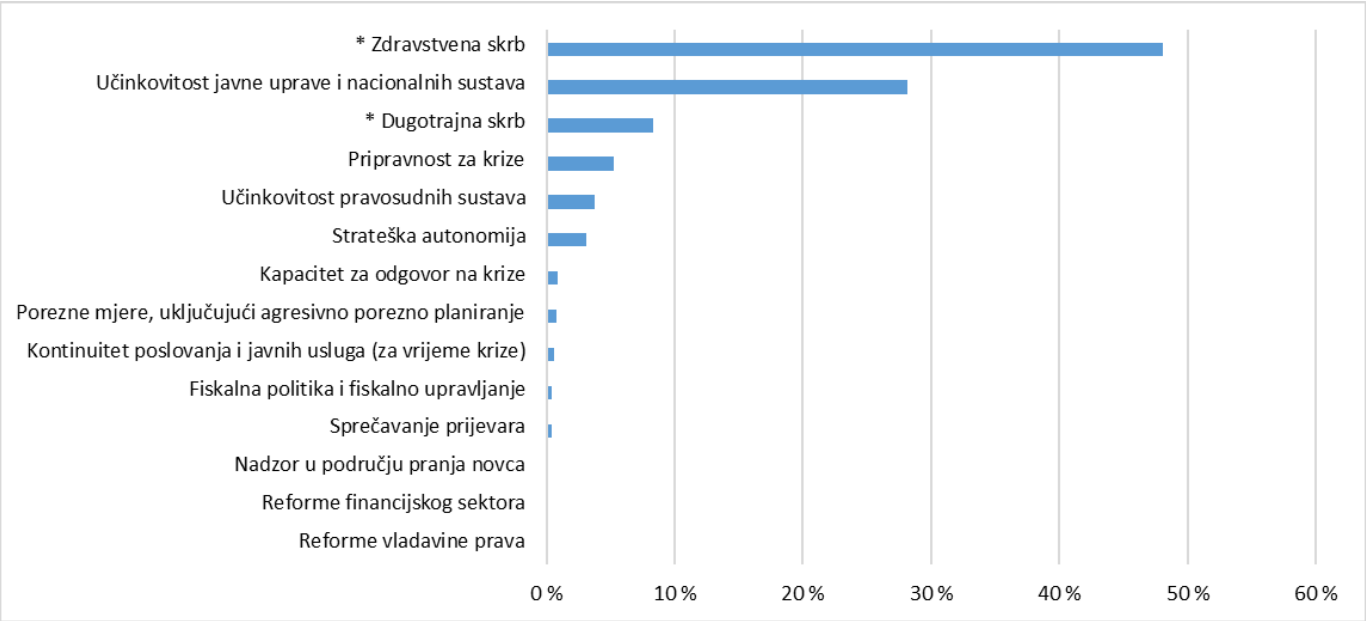
Primjeri mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima

- **Francuska** je provela ulaganja za potporu teritorijalnoj infrastrukturi i uslugama kao što je obnova lokalnih željezničkih pruga te je odobrila reformu za prijenos ovlasti na mjesna područja. Osim toga, Francuska je sklopila sporazume o financiranju za projekte kao što je izgradnja voznih trakova rezerviranih za javni prijevoz ili zajednički prijevoz.
- **Italija** je pokrenula ulaganja za potporu ranjivim osobama i sprečavanje institucionalizacije pružanjem potpore ranjivim obiteljima, za deinstitucionalizaciju skrbi za starije osobe, jačanje socijalnih usluga u matičnoj državi kako bi se spriječila hospitalizacija te jačanje socijalnih usluga kako bi se spriječilo izgaranje na poslu među socijalnim radnicima i provela je novu reformu za modernizaciju aktivnih politika tržišta rada i poboljšanje sustava strukovnog osposobljavanja.
- **Portugal** je objavio novu reformu za uspostavljanje nacionalnog stambenog plana popraćenu relevantnim ulaganjima za poboljšanje uvjeta stanovanja u stambenom fondu na regionalnoj razini.
- **Grčka** je uspostavila akcijski plan za energetsko siromaštvo koji obuhvaća ciljane mjere politike za poboljšanje energetske učinkovitosti stambenih zgrada među gospodarski ranjivim kućanstvima.
- **Hrvatska** je donijela Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje 2021.–2027. radi poboljšanja svakodnevnog života osoba u riziku od siromaštva i onih koji žive u teškoj materijalnoj deprivaciji. Planom se stvaraju važni preduvjeti za zakonodavnu reformu povezanu s Nacionalnim planom razvoja socijalnih usluga kojom će se doprinijeti deinstitucionalizaciji i razvoju usluga za dugotrajnu skrb koje se pružaju u kući i u zajednici. Hrvatska je poboljšala svoje radno zakonodavstvo izmjenama Zakona o minimalnoj plaći kojima se isključuje mogućnosti odricanja od minimalne plaće, jačaju kontrole i redefiniraju

Peti stup: zdravlje te gospodarska, socijalna i institucionalna otpornost s ciljem, među ostalim, povećanja pripravnosti za krize i kapaciteta za odgovor na krize

Mjere za promicanje zdravlja te gospodarske, socijalne i institucionalne otpornosti imaju istaknuto mjesto u planovima za oporavak i otpornost, a njima se nastoje ojačati zdravstveni sustavi te otpornost i pripravnost ustanova. Reformama i ulaganjima doprinosi se ostvarivanju ciljeva iz petog stupa s oko 87 milijardi EUR (vidjeti raščlambu na slici 10.), a već je ostvareno 98 ključnih etapa i ciljnih vrijednosti, što je jasan primjer toga da su države članice uložile znatne napore kako bi povećale svoju otpornost i ostvarile napredak prema otvorenoj strateškoj autonomiji Unije.

Grafikon 11. Raščlamba rashoda za potporu zdravlju te gospodarskoj, socijalnoj i institucionalnoj otpornosti

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost. Postotak se odnosi na ukupan udio označen u tom stupu politike u 25 planova donesenih do 30. lipnja 2022. Metodologija za izvješćivanje o socijalnim izdacima, kako je definirana u Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105, potpuno je usklađena i integrirana u metodologiju za izvješćivanje o rashodima u okviru šest stupova. U okviru tog stupa područja politike označena zvjezdicom (*) upotrebljavaju se za metodologiju za izvješćivanje o socijalnim izdacima.

U nastavku su navedeni neki primjeri mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima.

Primjeri mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima

- **Francuska** je poboljšala nacionalni zdravstveni sustav reformom koja uključuje pojednostavnjenje upravljanja bolnicama kojim im se omogućuje veća fleksibilnost u organizaciji.
- **Grčka** je donijela plan za sveobuhvatnu reformu radi kodifikacije i pojednostavnjenja poreznog zakonodavstva i nova ulaganja u izgradnju regionalnih centara civilne zaštite.
- **Italija** je provela reformu građanskog i kaznenog pravosuđa i osigurala ulaganja u digitalno ažuriranje digitalne opreme bolnica.
- **Portugal** je pružio potporu digitalizaciji javne uprave radi uvođenja digitalnih, jednostavnih, uključivih i sigurnih javnih usluga za građane i poduzeća te je donio novu uredbu sa zakonskom snagom o mentalnom zdravlju kojom se utvrđuju načela organizacije usluga mentalne zdravstvene zaštite.
- **Španjolska** je modernizirala institucionalni ustroj gospodarskog upravljanja.
- **Hrvatska** je donijela Zakon o proračunu radi unapređenja proračunskih procesa i jačanja fiskalnog okvira. Doneseni su novi Zakon o sprječavanju sukoba interesa i Strategija sprječavanja korupcije za razdoblje 2021.–2030. radi jačanja okvira za sprječavanje korupcije. Nadalje, donesen je Nacionalni plan razvoja zdravstva za razdoblje 2021.–2027., kojim se utvrđuju posebni ciljevi, mjere i aktivnosti radi poboljšanja zdravstvenog sustava i zdravstvenih ishoda.

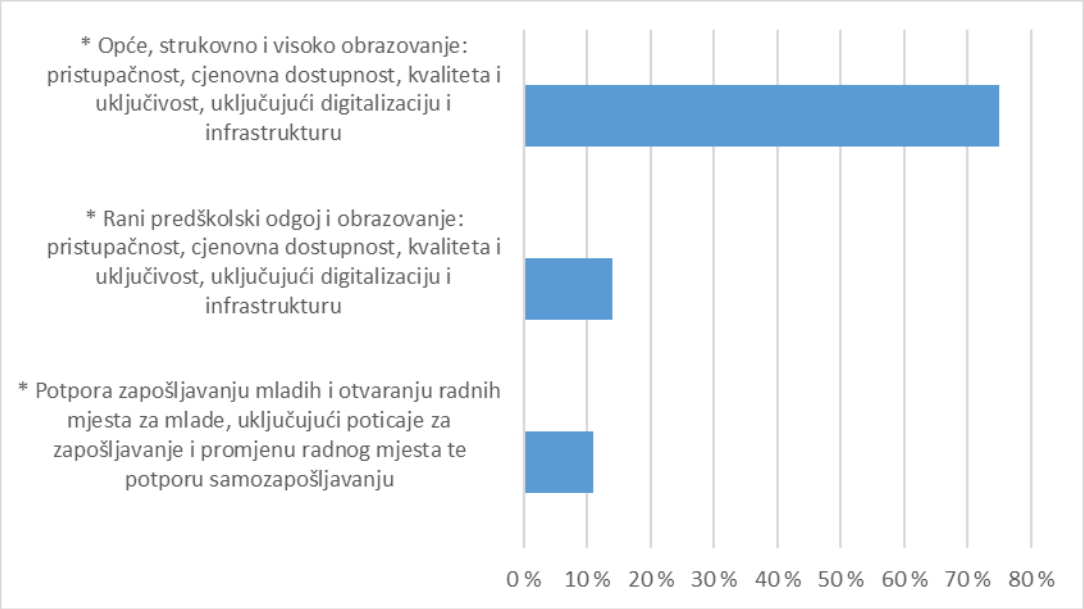
Jačanje institucija i poboljšanje pripravnosti i kapaciteta za odgovor na krizu podrazumijeva i promicanje otvorene strateške autonomije Unije. Niz država članica uložit će u jačanje svojih okvira za kibersigurnost u tom pogledu. Španjolska će ojačati kibersigurnosni kapacitet građana, MSP-ova i stručnjaka te nastoji poboljšati cjelokupan ekosustav tog sektora, dok će Rumunjska osigurati kibersigurnost javnih i privatnih subjekata koji posjeduju infrastrukturu kritične vrijednosti. Slovačka će izgraditi i nadograditi obnovljive izvore električne energije i povećat će fleksibilnost elektroenergetskih sustava za veću integraciju obnovljivih izvora energije, što će doprinijeti povećanju njezine energetske neovisnosti. Neke države članice uložit će i u industrijske projekte za koje se smatra da su od strateške važnosti, primjerice u sektoru aeronautike i svemira kad je riječ o Francuskoj.

Šesti stup: politike za sljedeću generaciju

Mjere u okviru politika za sljedeću generaciju, djecu i mlade prvenstveno su usmjerene na obrazovanje, osposobljavanje, rani i predškolski odgoj i obrazovanje, kao i mjere za potporu za zapošljavanje mladih. Oko tri četvrtine ukupnih rashoda povezanih sa šestim stupom, 56 milijardi EUR, doprinose općem, strukovnom i visokom obrazovanju. Preostalih

25 % gotovo je podjednako raspodijeljeno na rani i predškolski odgoj i obrazovanje te na potporu zapošljavanju mladih.

Grafikon 12. Raščlamba rashoda za potporu politikama za sljedeću generaciju prema području politike

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost. Postotak se odnosi na ukupan udio označen u tom stupu politike u 25 planova donesenih do 30. lipnja 2022. Metodologija za izvješćivanje o socijalnim izdacima, kako je definirana u Delegiranoj uredbi (EU) 2021/2105, potpuno je usklađena i integrirana u metodologiju za izvješćivanje o rashodima u okviru šest stupova. U okviru tog stupa područja politike označena zvjezdicom (*) upotrebljavaju se za metodologiju za izvješćivanje o socijalnim izdacima.

Kad je riječ o ključnim etapama i ciljnim vrijednostima povezanima sa šestim stupom, ostvareno je njih 18. Te ključne etape i ciljne vrijednosti povezane su s mjerama za aktivne politike tržišta rada, potporom digitalnoj transformaciji obrazovanja, potporom za poučavanje, subvencijama za zapošljavanje za naukovanje te potporom za visoko obrazovanje mladih.

Primjeri mjera s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima

- **Španjolska** je uvela Akcijski plan za borbu protiv nezaposlenosti mladih u okviru šire reforme za modernizaciju aktivnih politika tržišta rada.
- **Portugal** je novim ulaganjima podupro digitalnu tranziciju u obrazovanju.
- **Francuska** je uvela nove subvencije za naukovanje te potiče visoko obrazovanje za studente postbakalaureata i pruža potporu ekosustavima za poučavanje, istraživanje, razvoj i inovacije.
- **Italija** je pokrenula nova ulaganja za ranjive osobe radi sprečavanja institucionalizacije.

II.b. Doprinos Mehanizma za oporavak i otpornost rješavanju rodne neravnopravnosti

Učinak krize uzrokovane bolešću COVID-19 na rodnu ravnopravnost

Kriza uzrokovana bolešću COVID-19 razotkrila je i pogoršala probleme rodne neravnopravnosti u EU-u. Utjecaj roditeljstva na zaposlenost i broj odrađenih sati pogoršao se za vrijeme krize, a stopa zaposlenosti žena s malom djecom u EU-u 2020. bila je niža za 11,8 postotnih bodova od stope zaposlenosti žena bez djece.[19] Neplaćene obveze skrbi sprečavaju oko 7,7 milijuna žena u EU-a da sudjeluju na tržištu rada, za razliku od samo 450 000 muškaraca[20]. Do toga je došlo zbog dugotrajnih razlika u zastupljenosti žena i muškaraca u sektorima i zanimanjima pogođenima krizom, kao što su prevelika zastupljenost žena u sektorima koje je ograničenje kretanja najjače pogodilo, rodne razlike u korištenju rada na daljinu i implikacije naglog povećanja neplaćenih poslova skrbi.

Fizički i psihosocijalni učinak pandemije doveo je i do povećanja nejednakosti, a posebno je utjecao na žene, djecu i skupine u nepovoljnom položaju[21]**.** Važni čimbenici koje treba istaknuti jesu povećanje nasilja u kućanstvu i veći utjecaj pandemije na mentalno zdravlje žena i skupina u nepovoljnom položaju[22].

Pitanja rodne ravnopravnosti u okviru europskog semestra

Komisija svake godine u okviru europskog semestra predlaže Vijeću niz preporuka za pojedine zemlje kako bi se poboljšala koordinacija među državama članicama u području gospodarske, fiskalne i socijalne politike te politike zapošljavanja. To je dio okvira gospodarskog upravljanja Europske unije. Nakon proglašenja europskog stupa socijalnih prava, europskim semestrom osigurava se i okvir za koordiniranje i praćenje aktivnosti država članica u ostvarivanju načela i prava utvrđenih tim stupom u pogledu jednakih mogućnosti i pristupa tržištu rada, pravednih radnih uvjeta te socijalne zaštite i uključenosti. Načelo 2. specifično se odnosi na rodnu ravnopravnost, a načelo 3. odnosi se na jednake mogućnosti.

Države članice u planovima za oporavak i otpornost koji su dosad potvrđeni rješavaju znatan dio problema povezanih s rodnom ravnopravnošću koji su prepoznati u preporukama za pojedine zemlje iz 2019. Preporuke za pojedine zemlje izdane 2019. koje su relevantne za rodnu ravnopravnost izdane su za devet zemalja (Austrija, Cipar, Češka, Estonija, Njemačka, Irska, Italija, Poljska i Slovačka). Njima je obuhvaćena potreba za povećanjem sudjelovanja žena na tržištu rada i osiguravanjem ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, kao i za osiguravanjem dugotrajne skrbi kao preduvjeta za povećanje takvog

[19] Zajedničko izvješće o zapošljavanju za 2022., vidjeti https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/2022_european_semester_proposal_for_a_joint_employment_report_0.pdf.
[20] EIGE, *Gender inequalities in care and consequences for the labour market* (Rodne nejednakosti u skrbi i posljedice za tržište rada), 2021.
[21] Kao što su osobe s invaliditetom, starije osobe i osobe manjinskog rasnog ili etničkog podrijetla.
[22] EIGE, vidjeti https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2021-health.

sudjelovanja, potreba za smanjenjem nepoticajnih fiskalnih mjera kojima se odvraća od rada više sati i potreba za smanjenjem razlika u plaćama između muškaraca i žena.

U kontekstu pandemije bolesti COVID-19 preporuke za pojedine zemlje izdane 2019. ostale su na snazi do 2020. i dopunjene su preporukama za rješavanje dodatnih problema uzrokovanih krizom. Budući da se tematsko područje primjene preporuka za pojedine zemlje znatno promijenilo u europskom semestru 2020., nisu izdane nikakve preporuke za pojedine zemlje u kojima se izravno upućuje na rodnu ravnopravnost, ali 22 države članice primile su preporuke za pojedine zemlje u kojima se općenito upućuje na skupine u nepovoljnom položaju. Pitanja ravnopravnosti spominju se i u uvodnim izjavama brojnih preporuka za pojedine zemlje, pri čemu se naglašava važnost tih pitanja u raznim područjima politika. Iako 2021. nisu predložene nikakve nefiskalne preporuke za pojedine zemlje, 2022. su predložene preporuke za pojedine zemlje relevantne za rodnu ravnopravnost za tri zemlje (Austriju, Njemačku i Poljsku), koje su usmjerene na sudjelovanje žena na tržištu rada i pružanje skrbi o djeci.

Mehanizam za oporavak i otpornost i rodna ravnopravnost

Pitanja ravnopravnosti imaju istaknuto mjesto u Mehanizmu za oporavak i otpornost, ali nisu formalni kriterij Komisijine ocjene nacionalnih planova. Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost od država članica zahtijeva se objašnjenje načina na koji njihovi pojedini planovi doprinose rodnoj ravnopravnosti i jednakim mogućnostima za sve, u skladu s načelima 2. i 3. europskog stupa socijalnih prava, UN-ovim ciljem održivog razvoja br. 5 (postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojke) i, prema potrebi, nacionalnom strategijom za rodnu ravnopravnost[23]. Uredbom se od država članica zahtijeva i da opišu usklađenost i komplementarnost njihovih mjera s drugim politikama, kao i s financiranjem iz drugih izvora EU-a, među ostalim i iz Europskog socijalnog fonda plus (ESF+).

U općim ciljevima Uredbe navodi se da se u okviru Mehanizma posebna pozornost posvećuje ženama pri ublažavanju posljedica krize (vidjeti posebno članak 4. i članak 18. stavak 4. točku (o)). Osim toga, područje primjene Mehanizma obuhvaća četvrti stup (vidjeti članak 3. točku (d)), koji je usmjeren na socijalnu i teritorijalnu koheziju, pri čemu pojam „socijalno" uključuje poboljšanje rodne ravnopravnosti i jednakih mogućnosti. Pitanja ravnopravnosti razmatraju se i u okviru cilja smanjenja socijalne ranjivosti, što je dio kriterija za ocjenjivanje planova.

Naposljetku, člankom 17. stavkom 3. Uredbe propisano je da se u planovima za oporavak i otpornost moraju razmotriti svi izazovi ili znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedine zemlje, uključujući one upućene državama članicama 2019. i 2020. koje su bile izravno ili neizravno povezane s ciljem poboljšanja rodne

[23] Članak 18. stavak 4. točka (o) Uredbe (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost.

ravnopravnosti. Komisija je za vrijeme pripreme planova redovito pozivala države članice da uključe pitanja ravnopravnosti u svoje nacionalne planove. Komisija je, u skladu s dvojnim pristupom iz Strategije za rodnu ravnopravnost[24], potaknula države članice da uključe ciljane mjere za promicanje ravnopravnosti, kao i da uključe pitanja ravnopravnosti u sve dijelove planova.

Izvješćivanje o rodnoj ravnopravnosti u provedbi planova za oporavak i otpornost

Komisija promiče razvoj alata za izvješćivanje na razini EU-a i država članica kako bi pratila provedbu Mehanizma za oporavak i otpornost i osigurala da se njime doprinosi većoj uključivosti EU-a i oporavka, među ostalim osiguravanjem da se razni dostavljeni podaci razvrstavaju po spolu. U tu je svrhu Komisija donijela dva delegirana akta: a) o tablici pokazatelja za oporavak i otpornost i zajedničkim pokazateljima te b) o *ex post* izvješćivanju o socijalnim izdacima. Oba akta stupila su na snagu 2. prosinca 2021.

Ti delegirani akti sadržavaju nekoliko odredbi za praćenje učinka Mehanizma za oporavak i otpornost na rodnu ravnopravnost:

- Delegiranom uredbom (EU) 2021/2106[25] utvrđeno je 14 zajedničkih pokazatelja prema kojima države članice izvješćuju o napretku u ostvarivanju ciljeva Mehanizma, a za četiri ta zajednička pokazatelja podatke je potrebno razvrstati po spolu,
- Komisija je, u suradnji s državama članicama, u svrhu praćenja doprinosa Mehanizma za oporavak i otpornost rodnoj ravnopravnosti, u svojim alatima za ocjenjivanje dodijelila oznaku mjerama usmjerenima na rodnu ravnopravnost, u skladu s metodologijom utvrđenom Delegiranom uredbom (EU) 2021/2105[26].

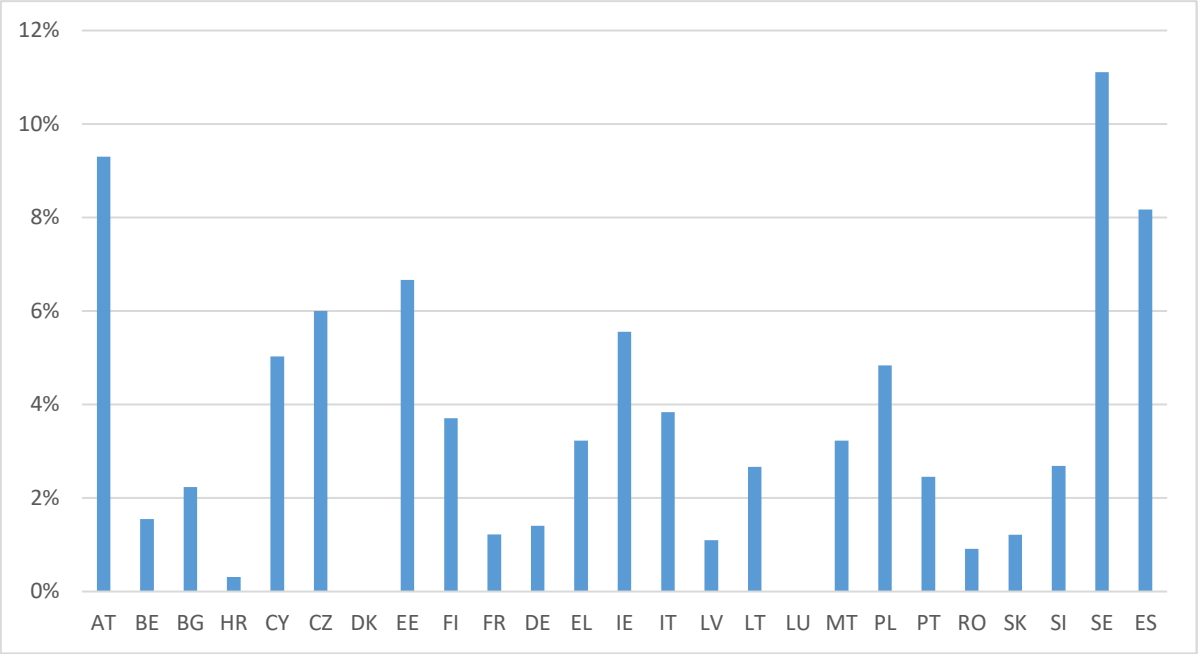
Važno je napomenuti da se zbog metodoloških ograničenja, *ex ante* prirode ocjenjivanja i činjenice da se Mehanizam za oporavak i otpornost temelji na uspješnosti stvarni učinak i rashodi za rodnu ravnopravnost ne mogu izravno utvrditi iz samih planova.

Mjere iz nacionalnih planova usmjerene na rodnu ravnopravnost

[24] Strategijom se primjenjuje dvojni pristup primjene rodno osviještene politike u kombinaciji s ciljanim mjerama.
[25] Delegirana Uredba (EU) 2021/2106 o utvrđivanju zajedničkih pokazatelja i detaljnih elemenata tablice pokazatelja za oporavak i otpornost.
[26] Delegirana uredba Komisije (EU) 2021/2105 od 28. rujna 2021. o dopuni Uredbe (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost definiranjem metodologije za izvješćivanje o socijalnim izdacima. Treba napomenuti da je Komisija primijenila tu metodologiju ne samo na mjere socijalne prirode, već i na sve druge mjere uključene u donesene planove za oporavak i otpornost usmjerene na rodnu ravnopravnost, kako bi ih se bolje prepoznalo u svim dijelovima planova. Predmetne mjere nisu morale biti primarno usmjerene na rodnu ravnopravnost. To znači da i mjere koje nisu označene mogu utjecati na rodnu ravnopravnost. Osim toga, s obzirom na metodološka ograničenja, *ex ante* prirodu ocjenjivanja i činjenicu da se Mehanizam za oporavak i otpornost temelji na uspješnosti, stvarni učinak i rashodi za rodnu ravnopravnost ne mogu se izravno utvrditi iz oznaka.

Na temelju Komisijine dodjele oznaka za rodnu ravnopravnost odgovarajućim mjerama iz planova, u suradnji s državama članicama, 129 mjera u 25 planova donesenih do 30. lipnja 2022. smatra se usmjerenima na rodnu ravnopravnost. Raščlambu prema državama članicama vidjeti na slici 13.[27]

Grafikon 13. Udio (u postocima) mjera iz donesenih planova za oporavak i otpornost usmjerenih na rodnu ravnopravnost

Izvor: Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

Iako se konkretnim mjerama uglavnom doprinosi četvrtom stupu (socijalna i teritorijalna kohezija), petom stupu (zdravlje te gospodarska, socijalna i institucionalna otpornost) i šestom stupu (politike za sljedeću generaciju) Mehanizma za oporavak i otpornost, rodna ravnopravnost podupire se i mjerama koje doprinose prvom stupu (zelena tranzicija), drugom stupu (digitalna transformacija) i trećem stupu (pametan, održiv i uključiv rast).

Primjerice, nekim mjerama kojima se podupire zelena tranzicija u okviru prvog stupa doprinosi se ostvarivanju ciljeva rodne ravnopravnosti (npr. Belgija, Češka, Finska, Slovačka i Španjolska) promicanjem osposobljavanja za zelene vještine među ženama ili otvaranjem i obnavljanjem ustanova za skrb o djeci s većom energetskom učinkovitošću.

Kad je riječ o mjerama kojima se podupire digitalna tranzicija u okviru drugog stupa, nekoliko država članica (npr. Cipar, Estonija, Finska, Latvija, Portugal, Španjolska i Švedska)

[27] Brojčane vrijednosti ilustrativne su i namijenjene kvalitativnoj analizi te nisu komparativna ocjena planova za oporavak i otpornost država članica. Broj i struktura mjera u svakom nacionalnom planu uvelike se razlikuju, kao i pristup načinu iskazivanja obveza povezanih s rodnom ravnopravnošću. Radni dokumenti službi koje je Europska komisija donijela za svaki potvrđeni plan sadržavaju detaljniju analizu.

uključilo je mjere za poboljšanje digitalnih vještina žena i djevojaka te za jednaku zastupljenost u području STEM-a i IKT-a (npr. Portugal i Italija).

U okviru trećeg stupa o pametnom, održivom i uključivom rastu neke su države članice uključile pitanja rodne ravnopravnosti uključivanjem mjera za poboljšanje pristupa financiranju za poduzetnice i za podupiranje *start-up* poduzeća u vlasništvu žena. Slično tome, postoje mjere kojima se ženama pomaže da poboljšaju svoje poduzetničke vještine. Nekoliko država članica uvelo je i posebne ciljeve ili obveze izvješćivanja na temelju spola (npr. Cipar, Francuska, Italija, Portugal, Slovenija i Španjolska).

Mjere u okviru četvrtog stupa uključuju reforme za smanjenje razlika u mirovinama između muškaraca i žena (npr. Austrija), poboljšanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života i radnih uvjeta (npr. Hrvatska i Slovenija) i jačanje rodno osviještene politike u aktivnim politikama tržišta rada (npr. Španjolska), kao i ulaganja kojima se potiče sudjelovanje žena na tržištu rada (npr. Italija) i poboljšava financijska pismenost žena (npr. Cipar).

Brojnim mjerama za jačanje sustavâ zdravstvene i dugotrajne skrbi u okviru petog stupa nastoji se poboljšati kvaliteta i pružanje formalne i neformalne skrbi na nacionalnoj i regionalnoj ili lokalnoj razini, čime se smanjuju obveze skrbi koje u kućanstvima često preuzimaju žene (npr. Austrija, Češka, Estonija, Italija, Litva, Slovenija, Španjolska i Švedska). Osim toga, nekim će se mjerama posebno doprinijeti pružanju potpore socijalno ugroženim trudnicama i poboljšanju radnih uvjeta za zanimanja kojima se pretežno bave žene, kao što je sestrinstvo (npr. Austrija i Švedska).

Naposljetku, mjere u okviru šestog stupa uključuju reforme i ulaganja za povećanje pristupa ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (npr. Austrija, Belgija, Cipar, Češka, Njemačka, Grčka, Italija, Poljska, Slovačka i Španjolska), što čini važnu pomoć i uvjet za potporu sudjelovanju žena na tržištu rada.

Dosad su ostvarene ključne etape i ciljne vrijednosti za 13 mjera usmjerenih na rodnu ravnopravnost, vidjeti neke primjere u nastavku.

Primjeri mjera usmjerenih na rodnu ravnopravnost s ostvarenim ključnim etapama i ciljnim vrijednostima

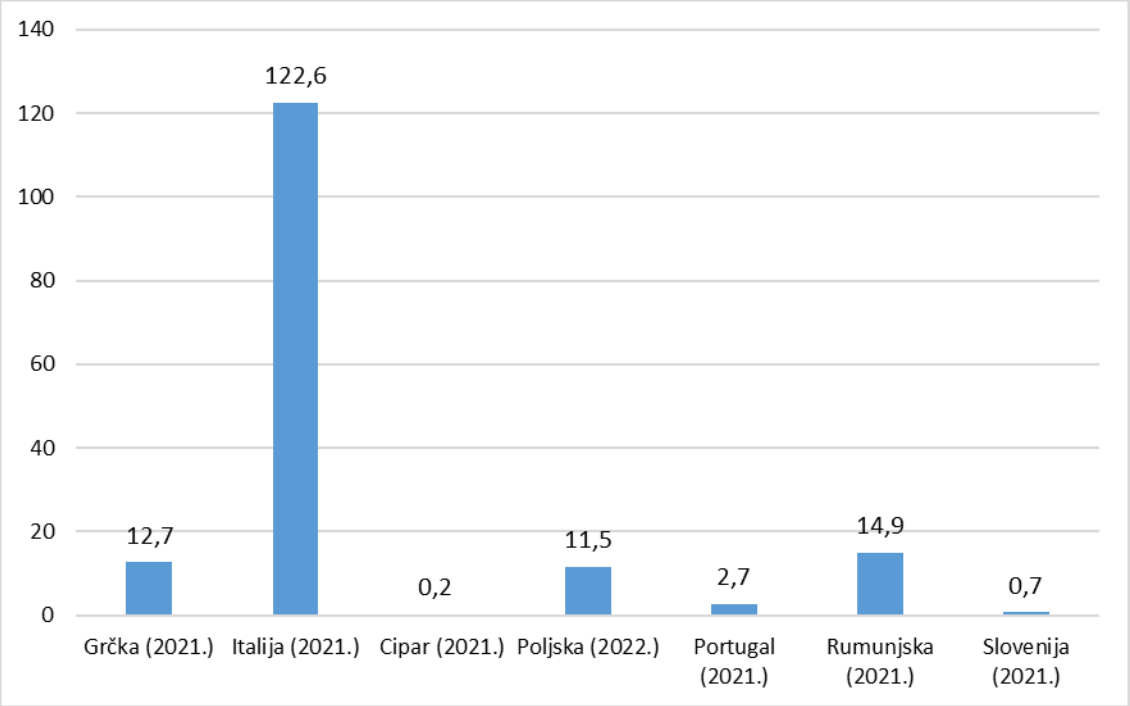
- **Italija** je pokrenula fond za potporu poduzetništvu žena i predvidjela ulaganja za sprečavanje mogućih ranjivosti u obiteljima, među ostalim pružanjem potpore roditeljima djece do 17 godina starosti.
- **Grčka** je uspostavila novi okvir za poboljšanje ravnoteže između poslovnog i privatnog života i za ukidanje razlika na temelju spola u zapošljavanju.
- **Portugal** je školama osigurao novu digitalnu opremu radi promicanja jednakog razvoja digitalnih vještina kod djevojčica i dječaka i podupiranja ravnopravnog sudjelovanja u području STEM-a.
- **Španjolska** je uvela nove obveze za poslodavce da osiguraju jednaku plaću za muškarce i žene i transparentnost plaća. Ta će reforma doprinijeti utvrđivanju diskriminirajućih situacija zbog neispravnih procjena radnih mjesta (tj. niža plaća za rad jednake vrijednosti). Osim toga, revidirala je naknadu koja se daje roditeljima, prije svega majkama, za troškove poroda i skrbi o djeci kako bi se dugoročno smanjile

III. DALJNJI KORACI: FLEKSIBILAN INSTRUMENT PRILAGOĐEN NOVIM IZAZOVIMA

III.a. Jačanje nacionalnih planova za oporavak i otpornost radi suočavanja s novim izazovima

Državama članicama dostupno je financiranje pod vrlo povoljnim uvjetima financiranja u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost kako bi se potaknule dodatne reforme i ulaganja. Važno je imati na umu da države članice imaju mogućnost ojačati svoje planove dodavanjem novih reformi i ulaganja koji će se financirati zajmovima. Uredbom o Mehanizmu za oporavak i otpornost određeno je da je najveći mogući iznos zajmova 360 milijardi EUR u cijenama iz 2018. Do sad su preuzete obveze za 165 milijardi EUR potpore u obliku zajma, kako je prikazano na slici 13. u nastavku. Stoga iznos zajmova u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost koji je i dalje dostupan državama članicama na zahtjev iznosi oko 225 milijardi EUR preračunano u tekuće cijene. Zajmovi u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost mogu se kombinirati s privatnim financiranjem kako bi se povećao njihov učinak. Kako bi se zahtjevi za zajam brzo obradili i kako bi se osigurao pravedan i transparentan postupak, Komisija je u okviru prijedloga o izmjeni Uredbe o planu REPowerEU predložila da države članice iznesu svoju namjeru mogućeg podnošenja zahtjeva za zajam u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost 30 dana nakon stupanja na snagu nove uredbe.

Grafikon 14. Pregled preuzetih obveza po zajmovima (u milijardama EUR)

Izvor: Europska komisija.

Mehanizam za oporavak i otpornost kao alat za potporu ostvarivanju ciljeva plana REPowerEU

S obzirom na rusku invaziju na Ukrajinu i nedavne geopolitičke događaje, države članice suočavaju se s nezapamćenim izazovima. Postalo je važnije nego ikad povećati otpornost država članica i uložiti u strateški važna područja zajednički i koordinirano u cijeloj Uniji, poštujući načela pravednosti i solidarnosti. Pozornost se još više preusmjerila na ubrzavanje zelene i digitalne tranzicije, kao i na nastavak reformi i ulaganja kako bi se povećala pripravnost za krize i kapacitet za odgovor na krize. Velik broj planova za oporavak i otpornost već obuhvaća mjere za suočavanje s tim izazovima, a ubrzanje provedbe tih postojećih mjera svakako je prioritet.

Komisija je predložila plan REPowerEU, a Mehanizam za oporavak i otpornost kao jedan od glavnih alata za njegovu provedbu. Planom REPowerEU nastoji se odgovoriti na dva razloga za hitnu preobrazbu europskog energetskog sustava: postupno ukidanje ovisnosti EU-a o ruskim fosilnim gorivima, koja se upotrebljavaju kao gospodarsko i političko oružje, a europske porezne obveznike koštaju gotovo 100 milijardi EUR godišnje, povećanje naše otpornosti i ubrzanje prelaska na čistu energiju. Na temelju paketa „Spremni za 55 %” i dovršetka mjera za energetsku sigurnost opskrbe i skladištenja u planu REPowerEU predlaže se dodatan skup mjera za: 1. uštedu energije i povećanje energetske učinkovitosti, 2. diversifikaciju isporuke energije, 3. ubrzavanje prelaska na čistu energiju i 4. pametno kombiniranje ulaganja i reformi. Prijedlogom Komisije nastoji se osigurati da države članice predlože poglavlje o planu REPowerEU u bilo kojem izmijenjenom planu za oporavak i otpornost. Takvo poglavlje trebalo bi se usmjeriti na mjere kojima se doprinosi ciljevima plana REPowerEU o podupiranju ušteda energije, diversifikaciji isporuke energije i ubrzanju primjene energije iz obnovljivih izvora kao zamjene za fosilna goriva u kućanstvima, industriji, prometu i proizvodnji energije. Takvim bi se poglavljem trebali podupirati navedeni ciljevi ubrzanom prekvalifikacijom radne snage radi stjecanja zelenih vještina, kao i podupiranjem lanaca vrijednosti u ključnim materijalima i tehnologijama povezanima sa zelenom tranzicijom.

Predložena su dodatna sredstva za Mehanizam za oporavak i otpornost kako bi se odgovorilo na te nezapamćene geopolitičke probleme. Povećanje diversifikacije i sigurnosti opskrbe Unije energijom i smanjenje ovisnosti EU-a o fosilnim gorivima ključno je za uspješan i održiv oporavak. Države članice mogu iskoristiti preostali iznos zajmova u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost i upotrebljavati zajmove kako bi poduprle mjere u skladu s ciljevima plana REPowerEU. Komisija je predložila i povećanje dostupnih sredstava u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost za 20 milijardi EUR ostvarenih od prodaje emisijskih jedinica u sustavu EU-a za trgovanje emisijama koje se nalaze u rezervi za stabilnost tržišta kako bi se državama članicama pomoglo u rješavanju tih problema. Naposljetku, prijedlogom se državama članicama pruža mogućnost da na svoj zahtjev u Mehanizam za oporavak i otpornost prenesu dio dodijeljenih sredstava u okviru programa podijeljenog upravljanja. Konkretno, velik udio njihovih sredstava dodijeljenih za razdoblje 2021.–2027. u okviru fondova iz Uredbe o zajedničkim odredbama (povećanje s 5 % na do 12,5 %) i do 12,5 %

nacionalnih sredstava dodijeljenih u okviru Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj može se dodijeliti planovima za oporavak i otpornost jer su Mehanizam za oporavak i otpornost i ciljevi tih programa u velikoj mjeri usklađeni.

Planovi za oporavak i otpornost dobro su pozicionirani za provedbu tih hitnih prioriteta. Planovi za oporavak i otpornost država članica poslužit će kao strateški okvir za reforme i ulaganja kako bi se osiguralo zajedničko europsko djelovanje za otpornije, sigurnije i održivije energetske sustave u skladu s ciljevima plana REPowerEU. U izmijenjenim planovima trebat će se uzeti u obzir preporuke za pojedine zemlje iz 2022., a posebno one u području energetike.

III.b. Pogled u budućnost: smjernice državama članicama o ažuriranju planova

U novim smjernicama o planovima za oporavak i otpornost u kontekstu plana REPowerEU pružaju se potrebne informacije i upute državama članicama za izmjenu planova u pogledu ažuriranih dodijeljenih sredstava te se istodobno dodaju reforme i ulaganja za ostvarivanje ciljeva plana REPowerEU.

Nove smjernice usmjerene su na postupak izmjene postojećih planova, a smjernice iz siječnja 2021.[28] i dalje vrijede za pripremu planova za oporavak i otpornost općenito. Konkretno, u novim smjernicama određuje se kako bi poglavlje o planu REPowerEU trebalo biti strukturirano i što bi trebalo sadržavati.

Komisija je u smjernicama jasno navela da dodavanje poglavljâ o planu REPowerEU u planove za oporavak i otpornost ne bi trebalo odgoditi provedbu planova za oporavak i otpornost. Važno je da države članice i dalje budu usredotočene na provedbu postojećih planova za oporavak i otpornost kako bi omogućile napredak u ostvarivanju ključnih etapa i ciljnih vrijednosti, s obzirom na njihovu važnost za brži oporavak od gospodarskih posljedica pandemije i povećanje otpornosti.

Stoga bi izmjena planova za oporavak i otpornost trebala biti opravdana i ograničena na poseban raspon situacija kako bi se omogućilo brzo donošenje i mobilizacija dodatnih ulaganja i reformi. Ambicije planova za oporavak i otpornost ne bi trebalo smanjivati, posebno ne u pogledu reformi koje se odnose na preporuke za pojedinu zemlju.

Zaključak

Mehanizam za oporavak i otpornost uspostavljen je u veljači 2021. radi promicanja ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije Unije i pružanja znatne financijske potpore državama članicama u kontekstu krize uzrokovane bolešću COVID-19, ubrzavanjem provedbe održivih reformi i ulaganja. Nakon 18 mjeseci ostvaren je velik napredak:

[28] Radni dokument službi Komisije (2021) 12 final.

provedba ambicioznog programa reformi i ulaganja koji su predložile države članice sigurno napreduje, čime se podupire ubrzavanje zelene i digitalne tranzicije Europe.

Nadalje, Mehanizam za oporavak i otpornost postao je temelj strategije rasta Europske unije usmjerene na budućnost jer se u nacionalnim planovima za oporavak i otpornost utvrđuje program ulaganja i reformi za poticanje uključivog i održivog rasta za nadolazeće godine. Mehanizam za oporavak i otpornost u tom će pogledu pomoći državama članicama u borbi protiv nejednakosti između žena i muškaraca mjerama koje su posebno usmjerene na rodnu ravnopravnost i podupiranjem politike osviještene u smislu ravnopravnosti u šest stupova politike.

Jedinstvena priroda Mehanizma kao instrumenta koji se temelji na potražnji i uspješnosti ujedno je pozitivno dokazala njegovu djelotvornost u ovoj ranoj fazi. Njime se podupire provedba kombinacije reformi i ulaganja koji se međusobno jačaju, koji su osmišljeni u suradnji s državama članicama i prilagođeni njihovim potrebama te koji pružaju odgovarajuće poticaje kako bi se osigurala njihova provedba u srednjoročnom razdoblju.

Od uspostave Mehanizma za oporavak i otpornost nezapamćeni geopolitički i gospodarski događaji drastično su utjecali na društvo i gospodarstvo Unije, koji su sada suočeni s novom krizom koja proizlazi iz učinka ruske invazije na Ukrajinu. Mjere uključene u postojeće planove za oporavak i otpornost za ostvarenje zelene i digitalne tranzicije i dalje su ključne i potrebno ih je u potpunosti provesti. Nadalje, već se očekuje da će velik broj mjera uključenih u planove država članica za oporavak i otpornost doprinijeti rješavanju novih izazova. Istodobno, nedavna geopolitička i gospodarska kretanja stvaraju potrebu za još hitnijim djelovanjem i zahtijevaju još višu razinu ambicije za znatno poboljšanje otpornosti opskrbe Unije energijom, smanjenje ovisnosti o uvozu energije i podupiranje pravednih tranzicija. Za to je potrebna kombinacija dodatnih ulaganja i reformi na razini EU-a i nacionalnoj razini.

U tom kontekstu, s obzirom na prve vidljive uspjehe Mehanizma za oporavak i otpornost, Komisija je predložila da on postane glavni alat za provedbu plana REPowerEU[29]. Dostupni zajmovni kapacitet Mehanizma za oporavak i otpornost, kao i predloženi dodatni izvori financiranja, mogu doprinijeti jačanju otvorene strateške autonomije Europe, smanjiti ovisnost Unije o fosilnim gorivima te poduprijeti energiju iz obnovljivih izvora i općenito smanjiti potrošnju energije. S poglavljem o planu REPowerEU kojim se jača njihova ambicija, planovi za oporavak i otpornost dobro su pozicionirani da budu europski strateški okvir za reforme i ulaganja kako bi se osiguralo zajedničko europsko djelovanje za otpornije, sigurnije i održivije energetske sustave.

[29] Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavlja o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni Uredbe (EU) 2021/1060, Uredbe (EU) 2021/2115, Direktive 2003/87/EZ i Odluke (EU) 2015/1814. Cijeli tekst dostupan je na adresi: https://ec.europa.eu/info/files/proposal-regulation-european-parliament-and-council-amending-regulation-eu-2021-241-regards-repowereu-chapters-recovery-and-resilience-plans-and-amending-regulation-2021-1060-2021-2115-2003-87-ec-2015-1814_en.